Regd-N. No150

वऱ्हाडसमाचार.

Berar-Samachar.

वर्ष ५२] आकोला--सोमवार तारीख ४ माहे मार्च सन १९१८ ई० [अंक ९

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

या बँकेंत खालीं दिलेल्या अटीवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान दोन हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल

ता. १ जुलै पासून पुढें आणखी प्रसिद्ध होईपर्यंत व्याज दरसाल दर शेकडां ४ रुपये प्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र दहा हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असता मिळतील.

मुंबई ब्यांक } Lyon Scott
आकोला ९।९।०९ } एजंट

नो नं १४

लक्षांत ठेवा.

की येथें आमचेकडे कमिशनचे (अडतीचे) काम चालत असून आह्मी येथें मिळणारा कापड, किराणा, स्टेशनरी, कांचसामान दळण्याच्या गिरण्या जीन व प्रेसचे सामान वैगरे वगैरे सर्व प्रकारचा माल माफक कमिशन घेऊन भावाची पूर्ण चौकशी करून पाठवितो. व बाहेर गांवाहून विक्री करितां आलेला माल विकून देतो तसेच सायकल, व सायकलला लागणारे सर्व सामान मोटारचे व घोडे गाडीचे गाद्यांचे कापड, व दुसरे लागणारे सामान, खिशांतील विजेचे दिवे, व दुसरे विजेचे सामान, ल्यांपस् वगैरे तेल पुरवितो. एकवेळ आरडर देऊन कामाचे चोखपणाबद्दल खात्री करून घ्या.

डब्ल्यु. व्ही. पिंगळे आणि सन्स

पत्ता— ठाकुरद्वार रोड, काळकादेवी पोष्ट मुंबई नंबर २

नो. नं. २१

शक्तिदायक; रामबाण युनानी इलाज.

संजीवनी पाक.

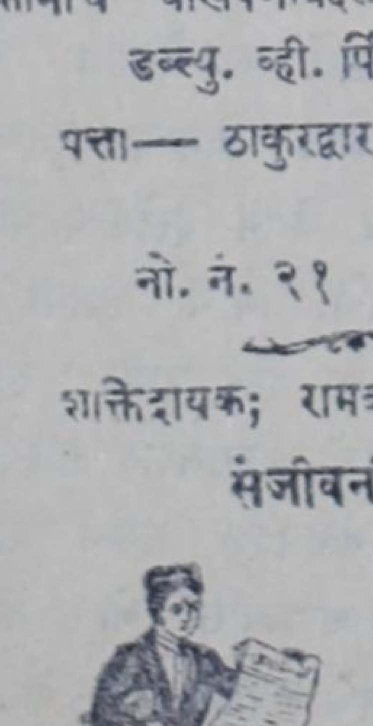

यांत प्रवाळ, मौक्तिक शीलाजतु, कस्तुरी अंबर इत्यादि अमोल औषधें वापरलीं आहेत. प्रमेह, धातुक्षीणता, अग्निमांद्य इ० रोगांवर वस्ताद २० तोळ्यास १ रु. ट. ख नि.

असंख्य सार्टीफिकेटें व पदकें प्राप्त!

संजीवनी दवाखाना –खामगांव (वऱ्हाड)

नो० नं० ३६

नोटीशीचे दर

दर ओळीस दोन आणे.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील.
नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.
सूचनाः- गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील. यापुढें येणाऱ्या नोटीसास स्पेशल चार्ज पडेल.

सर्व औषधांचा राजा.

अमृतबहार.

(२०० रोगांवर चालणारें एकच औषध)

सदर्हू औषध घरांत असल्यास कोणत्याही प्रकारें इतर औषधाची जरूर पडत नाहीं. खरूज, गजकर्ण, खोकला, ताप, महामारी, प्लेग, गरमी, परमा, डोकेंदुखणें, पोटदुखणें, दाढदुखणें, दमा, थंडी, हींव वगैरे वर मूल्य १ बाटलीस रुपये २ अर्धशिशी कान ठणकणें वगैरे सर्व प्रकारचे २०० रोगावर आणी रामबाण आहे. ट. ख. निराळा. जागोजागीं एजंट पाहिजेत.

पत्ता

भाई रामसिंग ॲन्ड सन्स मॅनेजर
अमृत बहार कंपनी सुजाबाद
जिल्हा मुलतान (पंजाब)

नो नं. २०

नोटीस.

रा. रा. किसनराव हरभाजी देशमुख रा. जानोरी पोष्ट शेगांव ता. खामगांव जि. बुलढणा

यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, तुह्मी माझे येथून माझे मालकीचे दस्तैवज ३ तीन भिकनराव देशमुख जानोरीकर याचे गहाणखत रुपये ३०० चे व तेल्हारे बु॥ येथील शेताचे खरेदीखत व भांबेरी ता. आकोट येथील शेताचे खरेदीखत व सदर्हू दोन्ही शेताचे पर्चे २ असे कागदपत्र तुह्मी मला न विचारतां घेऊन गेले. ते सर्व कागदपत्र ही नोटीस पावल्यापासून ८ आठ दिवसाचे आंत मजला आणून द्यावे. तसें न केल्यास रीतीप्रमाणें तजवीज करावी लागेल कळावें ता. २३-२-१८ इ.

सही

भगवंतराव गोरखाजी देशमुख तेल्हारे
नि॥ खुद द. अंबादास मुकुंद तेल्हारे

नो. नं. ९१

नोटीस.

नोटीस बेशमी दोधुगीर गुरु भिकनगीर गोसावी राहणार मनवेल पो. साखळी ता. यावल जि. पूर्व खानदेश

यांसः—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यात येते कीं, मी तुमची लग्नाची बायको असून आज सुमारें लग्नास सहा सांत वर्षे झालीं, पुढें कांहीं दिवस तुह्मी मजला चांगलें रितीनें वागविलें नंतर कांहीं एक कारण नसतां तुह्मी मला मारहाण करून घरा बाहेर एका वस्त्रांनिशी घालविलें तेव्हां पासून तुह्मी मला नेलें नाहीं. मी त्यावेळेस आपणास निरोप वगैरे पाठविले परंतु त्याचा कांहीं उपयोग झाला नाहीं. मी आज तीन वर्षांपासून सावकाराचें कर्ज काढून अन्नवस्त्राचा खर्च भागवित आहे. मी मध्यंतरी आजारी होतें त्या वेळेस ही मजला सावकाराचें कर्ज झालें आहे. तरी आपणांस ह्या नोटिशीनें असें कळविण्यांत येतें कीं, ही नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसाचें आंत माझे वरील झालेलें सावकाराचे कर्ज रुपये ४०० चारेंशे त्याजला देऊन मजला घेऊन जावें मी नांदण्यास तयार आहे. वरील मुदतींत जर आपण तसे न कराल तर मी हीच फारकती समजून दुसरा घरठाव करीन. मग मजवर तुमचा नवरेपणाचा हक्क राहणार नाहीं आणि मजवरील झालेल्या खावटीच्या वगैरे पैशाबद्दल मजला योग्य तजविज करणें भाग पडेल. या नोटिशीचा हा खर्च आपणास द्यावा लागेल कळावें तारीख १७ माहे फेब्रुवारी सन १९१८ इ.

सही

१ सुंदर जवजे दोधुगीर गोसावी
रा. सातरगाव पो. ता. बाळापूर हिचे डावे हातचा
आंगठा निशाणी असे

नो. नं. ९२

जाहिर नोटीस

सर्वत्र लोकांस कळविण्यांत येते कीं माझा लग्नाचा नवरा उद्या वा हिऱ्या महार राहणार बोरगांव मंजू हा नाचण्याचे कामांत निवाल्यामुळें तो मला वागवीत नाहीं मी शहाणी होऊन ८ वर्षे झालीं मी माझे भावयाचे घरीं सोनकास येथें रहात आहे. मला लोकांचें कर्ज अन्नवस्त्रा करितां १०० रुपये झाले व माझा संसार वाया चालला यामुळें या जाहिर नोटिशीनें कळवितें कीं, माझी नक्र असल्यास १ महिन्याचे आंत माझे लग्नाचे नवऱ्यानें येऊन मजला घेऊन जावे व सावकाराचे कर्ज देऊन टाकावे. मी नांदण्यास तयार आहे. याप्रमाणें मुदतींत न झाले तर मी दुसरा गंधर्वाचा नवरा करीन कळावे ता. १८-२-१८ इ.

सही

धुरपती मर्द उद्या महार राहणार
सोनकास नि आंगठा पो.
पिंजर ता. आकोला.

नो नं ९३

नोटीस

रा० रा० सेखइमाम वा सेखफरीद मुसलमान रा० पिंपळगांव काळे ता. जळगांव जि० बुलडाणा

यांसः—

मी खालीं सही करणार महेबुबखां वा यासीनखां मुसलमान रा० पिंपळगांव काळें ता० जळगांव जि० बुलडाणें या नोटीशीन कळवितो कीं तुमची मुलगी नामे ताजबी मर्द महेबुबखां ही माझी लग्नाची बायको असून ती सज्ञान झाली आहे. तिजला माझे घरीं पाठवीणें करितां मी तुह्मास बरेच वेळां सांगुन पाहिलें व गांवातील इतर पंचलोकांकडून ही सांगविलें परंतु तुह्मी तिला माझें घरीं पाठविण्याची टाळाटाळी करितां. यावरून तिजला माझे घरीं संसार करण्यास पाठविण्याची तुमची इच्छा नाहीं. असें उघड दिसतें. सदरहु ताजबी इचे अंगावर माझे घरचे थोडेसे डागीने ही आहेत. या नोटीशीनें तुह्मास कळविण्यांत येते की ही नोटीस पावले पासून आठदिवसांचे आंत माझे डागीन्यासह ताजबी इजला माझे घरीं आणून पोंहचती करावे. मी तिजला बायको ह्मणून वागविण्यास तयार आहे. माझे नकळत जर तुह्मी तिचा दुसरे कोणा बरोबर निका वगैरे लावाल तर त्याजबद्दल तुह्मी जबाबदार राहाल. तिचे अन्नवस्त्राबद्दल वगैरे कोणतेही प्रकारें मी जबाबदार नाहीं. वरील मुदतींत जर तुह्मी ताजबी इजला माझे घरी पिंपळगांवकाळे येथे आणून पोंहचती करणार नाहीं तर मजला कायदाप्रमाणें योग्य ती तजवीज करावी लागेल व त्याजबद्दल कोर्ट खर्चासह सर्व लागणारे खर्चाबद्दल तुह्मी जबाबदार राहाल. ही नोटीस दिली तारीख २०–२–१९१८ ई. द. मोरेश्वर वामन वडोदकर रा. जळगांव

सही.

महेबुबखां वा यासीनखां मुसलमान
रा. पिंपळगांवकाळे ता. जळगांव
नि. खुद आंगठा.

नो. नं. ९४

नोटीस

नोटिस बेशमी चाहादु वा माहादु पुराणे रा. साखळी ता. चिखली जि. बुलढाणा यांसीः—

नोटिस देणार भिर्मी जवजे चाहादु पुराणे हल्लीं मुक्काम रोहण ता. खामगांव जि. बुलढाणा कारणें नोटिस देतो ऐसाजे कीं मी तुमची लग्नाची बायको असून आज ३।४ वर्षे झालीं. तुह्मांस पिसें लागले आहे. तेव्हां पासून मीं माझ्या पोटाचा उदर निर्वाह करीत होतें. पंतु चालू सालीं महागाई फार आहे त्यामुळें मजला पूर्वींचें खाण्याचें कर्ज रुपये १०० अक्षरी शंभर अहेत. ते कर्ज देऊन तुह्मी मला एक माहिन्याचे आंत घेउन जावे. जर माझे तुह्मी वरील कर्ज दिलें नाहीं तर मी दुसरा गंधर्वाचा नवरा करीन व त्याचें घरांत जाईन. नंतर तुमचा नवरेपणाचा हक्क माझेवर राहणार नाहीं. ह्मणून ह्या नोटिशीनें जाहीर केलें आहे. कळावें ता. २१-२-१८ बकलम कृष्णराव नारायण संत अर्जनवीस खामगांव दस्तुर खुद

सही

भिर्मी जवजे चाहादु पुराणे याच्या हातची निशाणी बांगडी असे दस्तुर वरप्रमाणें

नो० नं० ९६

नोटीस.

गण्या वा नाम्या चांभार राहणार देवळाली प्रगणे परमाळ तालुका परांड इलाखे मोगलाई

यांसः—

खालीं सही करणार ईजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, मी तुमची लग्नाची बायको असून मजला सज्ञान होण्यास ५।६ वर्षे झालीं आहेत, व मी सज्ञान होण्या पूर्वी व सज्ञान झाल्यानंतर ही तुह्मी उमरी या गांवीं असतांना ३ तीन वेळां मी तुमचे येथें नांदण्यास आली असतां तुझ्या आईस रक्तपित्तीचा आजार आहे, सबब मी तुजला नांदवीत नाहीं असें कारण दाखऊन तुह्मी मजला हाणून दिले. व दुसरी बायको करुन तिच्या बरोबर तुह्मी संसार करीत आहां. माझे अन्नवस्त्राबद्दल मजवर एकंदर दोनशें रुपये कर्ज झालें आहे. सबब आतां तुह्मास ह्या नोटिशीनें कळविले जाते कीं ही नोटीस पावल्यापासून १ एक माहिन्याचे आंत तुह्मी माझे गांवीं येऊन मजवर झालेलें कर्ज देऊन पावती घेऊन मजला नांदविण्यास घेऊन जाणे. असें न केल्यास तुह्मी मजवरील नवरेपणाचा हक्क सोडून दुसरा नवरा करण्यास परवानगी दिली आहे असे समजून दुसरा नवरा करीन. मग तुमची तक्रार ऐकली जाणार नाहीं. कळावें. ता. २३।२।१८ दस्तुर शेख इस्माईल अर्जनवीस वाशीम

सही

१ हरणी मर्द गण्या चांभार रा. पिंपरी सूर्याची ता. मंगरूळपीर जि. अकोला ।नि।। आंगठा खुद

नो० नं० ९६

नोटीस.

नोटीस बेशमी नामदेव मारुती माळी उमाळे रा० सारगांव ता. जळगांव जि. बुलढाणा यांसः—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुमची लग्नाची बायको आहे. लग्न होण्यास सरासरी अजमास वर्षे पंधरा झालीं. आपणांस दहा वर्षापासून रक्तपिती झाली आहे व सध्या आपल्या आंगावर दिसत आहे त्यामुळें तुमचेशीं माझा पुढें संसार होईल अशी कोणतीच आशा राहिली नाहीं. तेव्हां माझे वरील नवरेपणाचा हक्क नष्ट झालाच आहे. माझे बापनें तुह्मांस दोन तीन वेळां फारकती मागितली असतां आपण देत नाहीं. तरी ही नोटीस पावल्यापासून ८ दिवसाचे आंत माझी फारकती द्यावी. असें न केल्यास हीच फारकती समजून मी दुसरा घरठाव करीन. मग आपला हक्क रहणार नाहीं. कळावे ता० १८-२ १९१८ इ.

द० मुकुंदरावजी रा. जळगांव

सही

लक्ष्मी मर्द नामदेव माळी उमाळे रा. जळगाव ता. जळगांव जि. बुलढाणा इचे हातचा आंगठा असे

नो. नं. ९७

नोटीस

नोटिस बेशमी हरीनाथ डूबनाथ राहणार विन्हाईत ता. मुर्तिजापूर जि. अकोला

यांसीः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं, तुह्मी माझे सासरे असून माझे लग्नास आज सरासरी ११ वर्षे झालीं. तरी माझी बायको नामें तुळशी हिला माझे घरीं अद्याप पर्यंत मुळींच पाठविली नाहीं. आह्मी तुमचे घरीं बरेचवेळां येऊन परत आलो परंतु आपण पाठविलें नाहीं. व आतां तुमचा विचार चोरीनें तिला गंधर्वानें दुसरे घरीं देण्याचा दिसत आहे. तरी ही नोटिस पावल्यापासून अठ दिवसाचे आंत तिला तिचे अंगावरील दागिन्यासह आणून घालावे. हें करण्यास चुकाल तर तुह्मावर फौजदारी करीन. व तसेंच माझा सावत्र बापानीं आपणांस कर्जाऊ दिलेले रुपये ७२ अक्षरी बहात्तर व एक गाडी एक चाक जोडी सह किंमत ४० ची तुमचे घरीं माझी आहे. ती सर्व रक्कम व्याजासह घेऊन यावे. तुमचेकडून तसें न झाल्यास मला कोर्टांत दावा करावा लागेल. व सर्व निकाल होईपर्यंत लागलेला खर्च व या नोटिशीचा खर्च आपणास द्यावा लागेल. तरी या नोटिशीनें दिलेली सूचना पूर्णपणें लक्षांत ठेवून तिला माझे घरीं आणून घालावें. कळावें. ता. २६।२।१९१८ इ.

सही

महादेवनाथ सोनाजीनाथ राहणार वाई हल्लीं मुक्काम कुरणखेड ता. व जि. आकोला

नो. नं.९८

नोटीस

ति. रामजी संभाजी धनगर राहणार वडगांव ता. आकोट जि. आकोला

यांसः—

आह्मी खालीं सह्या करणार यांचेकडून नोटीस देण्यांत येत आहे कीं, वरील इसम आमचा बाप असून तो वयोवृद्ध ह्मणजे त्यांची उमर सुमारें ८०।८५ वर्षांची झाल्यामुळें त्यांना कोणत्याच गोष्टीचें स्मरण राहत नसून ते मतीहीन झाल्याप्रमाणें आहेत. सबब बहुतेक लोक त्यांचे मन वळऊन त्यांचेपासून कर्ज व उसने ह्मणून पैसा घेतात व वक्तशीर यांचेजवळ पैसे नसल्यास यांना सावकार लोकांचे घरीं नेऊन यांचे नांवानें अगर यांस जामिन देऊन कर्ज काढतात व ते लोक घरचे गरीब असल्यानें आमचे बापानें स्वतःजवळून दिलेला व सावकार लोकांपासून देवविलेला पैसा मुळींच परत येण्याचा संभव नाहीं. वरून स्वतःपासून दिलेला पैसा तर डुबणारच आहे. परंतु सावकार लोकांपासून देवविलेला पैसा यांना त्यां लोकांकडून न मिळतां स्वतः आपले घरून द्यावा लागेल, सबब या नोटिशीनें सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येत आहे कीं, आजपावेतो आमचे बापाशीं झालेल्या देवघेवीबद्दल तो व आह्मी सह्या करणारे सर्वच जबाबदार राहूं. परंतु आज पासून मजकूर इसमासीं जे कोणी देवघेव करतील त्याजबद्दल तो किंवा आह्मी मुळींच जबाबदार धरले जाणार नाहीं. करितां त्याच्याशीं कोणीच देवघेव करूं नये. कळावें ता. २६-२-१९१८ इ. द. तुकाराम दुकाजी तेली मु. अमकापूर द. खुद

सह्या

जैराम वा रामजी धनगर रा. वडगांव ता. आकोट जि. आकोला द. खुद

शामाजी वा रामजी धनगर नि. खुद

खुशाल वा रामजी धनगर नि. खुद

पांडु वा सिताराम धनगर रा. व द. खु

नो० नं० ९९

नोटीस

नोटीस बेशमी नाम्या वा महाद्या महार राहणार मौजे तामसाळ ता. वाशिम

यांसः—

नोटिस देणार रेणुकी मर्द नाम्या महार राहणार मौजे तामसी ता. वाशिम

ईजकडूनः—

नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मी माझे माझे लग्नाचे नवरे आहांत व तुमचे पोटचा मजला एक मुलगा ५ वर्षांचा अज्ञान आहे, परंतु आज पांच वर्षे झाले तुह्मी मजला नांदवीत नसून अन्नवस्त्र ही देत नाहीं ह्मणून मी आपले आईबापाचे घरीं राहून मोल मजुरी करून आपले व मुलाचा निर्वाह चालवीत आहे. परंतु महागाईमुळें मजुरींत पोट भरेना त्यामुळें लोकांचे कर्ज ही झाले आहे. सबब या नोटिशीनें तुह्मास कळविण्यांत येते कीं, ही नोटीस पावल्यापासून पंधरा दिवसाचे आंत माझे व मुलाचे अन्नवस्त्राबद्दल दरसाल रुपये ६० प्रमाणें पांच वर्षांचे रुपये ३०० तुह्मी आणून द्यावे नाहीं तर हीच नोटीस फारकती झाली असें समजून मी दुसरा नवरा करीन. मग तुमची कोणत्याच प्रकारें तक्रार ऐकली जाणार नाहीं. कारण मी तुमचे घरीं राहून नांदण्यास राजी आहे. कळावें ता. २२ २-१८

सही

रेणुकी मर्द नाम्या महार नि. खुद

नो० नं० १०१

जाहिर नोटीस

नोटीस बेशमी श्रीराम सितारान आंबले रहाणार आकोला यांसी नोटीस देणार जनार्दन सखाराम नेवासकर नोटीस देण्यांत येते कीं माझा पुतण्या वामन बापूराव नेवासकर यास मरून सरासरी अकरा माहिने होत आले. त्याचे मरणा नंतर त्याच्या स्थावर जंगम इष्टेटीची व्यवस्था मी तुह्मी, तुमचा पुतण्या श्रीकृष्ण रावजी या त्रिवर्गांनीं एक विचारानें लावून वामनची बायको व बहीण या दोघींचा चरितार्थ चालेल असी व्यवस्था करावी असें ठरलें होतें. त्यवेळीं तुह्मी अशी शपत घेतली होती कीं, वामनच्या (ह्मणजे तुमचे जवयाच्या) ईष्टेटीचा कोणत्याही प्रकारें अभिलाष करणार नाहीं. अशा तुमच्या शपथे वर मी भरंवसा ठेवून तुमचे वर व तुमचा पुतण्या श्रीकृष्ण याचेवर व्यवस्था करण्यास सोपविले होते. पुढें तुह्मी व तुमची पुतण्यानीं काय व्यवस्था केली हें न सांगता व न दाखविता व आमचा विचार न घेतां काय केले हें कांहींच समजलें नाहीं. वामनच्या बहिनीला २०० रुपये देण्याबद्दल तुमच्या पुतण्यानीं माझ्याशीं फक्त पत्रव्यवहार केला होता. त्याप्रमाणें तीस २०० रुपये न दिल्या मुळें तिनें कोर्ट दरबार करून तुमचे पुतण्यावर फैसल मिळविला.

तुह्मी आपल्या मुलीस आमच्या इच्छेविरुद्ध तुह्मी आपले घरीं नेऊन ठेवून घेतले आहे. व आमच्या पुतण्याची सर्व जिनगी तुह्मी आपले घरीं घेऊन जाऊन वाटेल तशी विल्हेवाट करीत आहां. त्याचप्रमाणें ढोमण पुऱ्यांत असलेले आमच्या पुतण्याचे मालकीचे घर ही विक्रीस काढले आहे असें समजतें. यावरून तुमचे नियतींत फरक पडला आहे असें स्पष्ट दिसतें. अशा तुमच्या वर्तणुकीवरून आह्मास ही पुढें मागें तुमचेवर फिर्याद करून सरकार दरबार करावा लागेल. सबब या नोटिशीच्याद्वारें कळविण्यांत येते कीं एक महिन्याचे आंत आमच्या पुतण्याची असलेल्या स्थावर जंगम इस्टेटीची यादी करून आह्मास देणें. त्याची स्थावर व जंगम इस्टेट अंदाजा दोन हजार रुपये किंमतीची आहे. त्याची अफरातफर झाल्यास तुह्मास सर्व प्रकारें जबाबदार धरून काम चालविण्याचा प्रसंग आणल्यास जो कोर्ट खर्च लागेल तो तुमचे जवळून भरून घेतला जाईल. कळावें.

सही

जनार्दन सखाराम नेवासकर मुक्काम बडनेर स्टेशन ता. व जि. उमरावती दस्तुर खुद

नो० नं० १०२

वऱ्हाडसमाचार

माघ वद्य ६ पिंगल संवत्सर १८३९

हिंदुस्थान आणि रशिया.

हिंदुस्थानांतल्या लोकांच्या राजकीय आकांक्षांना इतके दिवस सत्ताधीशांनीं दाबून ठेवल्यामुळें त्यांना जेर प्राप्त होऊन त्या अधिकच आवेशानें उसळी मारू लागलेल्या पाहून आणि त्यांचा न्याय्यपणा ब्रिटिश जनतेला पटून त्यांच्या कडून त्या सगळ्या जरी नव्हेत तरी बराचसा भाग दिला जाण्याचा रंग दिसूं लागतांच पायोनियर सारख्या पत्रांनीं स्वराज्याच्या चळवळी विषयीं ब्रिटिश जनतेचीं मतें दूषित करण्याचा सपाटा चालविला आहे. याचें एक उदाहरण ह्मणजे पायोनियरच्या लेखांत वारंवार हिंदुस्थानची रशियाशीं करण्यात येणारी तुलना हें आहे. लोक शिक्षणाच्या, नीतिमत्तेच्या व एकंदर सुधारणेच्या बऱ्याच वरच्या दर्जाला जाऊन पोंचण्याच्या आधींच त्यांच्या हातीं सत्ता गेली असतां कसा अनर्थ होतो याचें उदाहरण ह्मणून रशियाकडे नेहमीं बोट दाखविण्यांत येत असतें. अर्थात ही तुलना करतांना रशिया व हिंदुस्थान हे देश सर्व बाबतींत सारखे आहेत ही गोष्ट गृहीत धरण्यांत येत असते. पुष्कळ बाबतींत दोघांचें साम्य आहे ही गोष्ट खोटी नाहीं, पण कांहीं महत्त्वाच्या बाबतींत विषमता आहे त्या बाबी हे लेखक गैरसोयीच्या ह्मणून सोडून देत असतात. सध्यां साऱ्या जगाचे डोळे रशियाच्या क्रांतीकडे लागलेले असल्यामुळें पायोनियर व इतर पत्रें हिंदुस्थानाशीं त्याची जी तुलना करतात तिचें स्वरूप कसें काय आहे तें पाहिलें पाहिजे. या तुलनेचें आह्मांला भय बाळगण्याचें बिलकूल कारण नाहीं. कारण आमचा पक्ष असल्या क्षुद्र तुलनेनें डळमळणाऱ्या कच्च्या पायावर उभारलेला नसून न्यायाच्या, राजनिष्ठेच्या व सत्याच्या मजबूत पायावर त्याची रचना केलेली आहे.

रशिया व हिंदुस्थान हे दोन्ही देश कांहीं नैसर्गिक गोष्टींत सदृश आहेत. दोन्ही देश अफाट असून दोहींत हां अनुक्रमें २० कोटि व ३० कोटि लोकांची वस्ती आहे. रशियाची वस्ती पातळ असून तेथलीं शहरें फार दूर दूर आहेत. दोन शहरांतच नव्हे तर दोन गांवांमध्यें सुद्धां कित्येक कोसांचें अंतर आहे. दोन्ही देशांत लोकांचें जीवन शेतकीवर आहे दोन्ही ठिकाणचे शेतकरी कष्टाळू, स्वभावानें गरीब, दारिद्र्यानें पीडलेले, अत्यंत धार्मिक वृत्तीचे व दैववादी आहेत. दोन्ही ठिकाणच्या शेतकऱ्यांत अज्ञान व भोळ्या समजुती यांचें पूर्ण वास्तव्य आहे दोघे ही जुन्या चालीरीती, व जुन्या समजुती यांना चिकटून राहणारे असल्यामुळें शेतकीच्या पद्धती दोन्ही ठिकाणीं कित्येक शतकांच्या मागच्या अद्याप तशाच चाललेल्या दिसतात.

पायोनियरसारख्या पत्रकर्त्यांच्या दृष्टीनें हिंदी विद्यार्थी व रशियन विद्यार्थी यांच्यामध्यें ही विशेषसा फरक नाहीं. दोघांची हा स्थिति दारिद्र्याची आहे. विचित्र परिस्थितीनें दोघांचेंही स्वातंत्र्यक्षेत्र अतिशय संकुचित करून ठेविलें आहे. दोघांच्या ही महत्त्वाकांक्षा अरेबियन नाइट मधल्या एका गोष्टींतल्याप्रमाणें भांड्यांत कोंडून ठेविलेल्या प्रचंड राक्षसासारखा आंतल्या आंत चरफडत आहेत. दोघांच्या ही ठायीं सहृदयता आहे पण तिचें चीज करण्यास रखी वागणूक दोघांना ही मिळत नाहीं. आंग्लोइंडियन पत्रकर्त्यांच्या ह्मणण्याप्रमाणें दोघांच्या हां अंगीं खरी पात्रता नाहीं, फक्त बोलवेवडेपणा व उच्छृंखलपणा मात्र रगड आहे. दोघे ही सारखेच असंतुष्ट आहेत. फरक इतकाच कीं रशियन विद्यार्थी कित्येक वेळ कायदा व शिस्त यांचा भंग करून समाजांत अशांतता व सरकारी अधिकाऱ्यांसाठीं त्रास उत्पन्न करून ठेवीत आले आहेत व हिंदुस्थानांतल्या विद्यार्थ्यांमध्यें हा प्रकार अलीकडे नुकताच दिसूं लागला आहे. या पत्रकर्त्यांच्या मताप्रमाणें दोघे ही आजपर्यंत अनुभवानें सर्वोत्कृष्ट ठरलेली समाजरचना व राज्यपद्धति यांचा विध्वंस करण्यास सारखेच तयार आहेत, आणि दोघांना ही असें वाटतें कीं आपल्या हातीं सत्ता आली तर आपण रामराज्याप्रमाणें सुखकर राज्यव्यवस्था घालून देऊं. रशियन विद्यार्थ्यांसंबंधानें हीं विधानें कितीशीं खरीं आहेत हें आह्मांस ठाऊक नाहीं, पण हिंदी विद्यार्थ्यांपुरता विचार केला तर यांतलीं बरींचशीं विधानें साफ खोटीं निदान अतिशयोक्तीचीं तरी खास आहेत. पण हिंदी लोकांना हिंदी विद्यार्थ्यांचें खरें स्वरूप कळलेलें नाहीं, तें युरोपियन पत्रकर्त्यांनाच नक्की ठाऊक आहे हा सर्वज्ञत्वाचा हक्क आंग्लोइंडियन अधिकारी व पत्रकर्तेच यांनीच बळकाविलेला आहे.

पण या पत्रकर्त्यांच्या दृष्टीनें दोघांमधलें सादृश्य येथें संपतें, आणि विषमतेला प्रारंभ होतो. रशियांतले सरकारी अधिकारी रशियन विद्यार्थ्यांचे शत्रु आहेत; हिंदुस्थानांतले परकीय अधिकारी मात्र हिंदी विद्यार्थ्यांना त्यांच्या आईबापांपेक्षां व इष्टमित्रांपेक्षां ही अधिक मायाळू, व खरे हितचिंतक आहेत. रशियन विद्यार्थ्यांपेक्षां हिंदी विद्यार्थी या बाबतींत अधिक भाग्यवान् आहेत असें या पत्रकर्त्यांचें ह्मणणें आहे. हिंदुस्थानांतल्या अधिकाऱ्यांनीं हिंदी विद्यार्थ्यांच्या हितासाठींच त्यांच्या स्वातंत्र्याचें निर्बंधन केलें आहे; जिच्यापासून व्यावहारिक असा कोणता ही फायदा नाहीं अशी शिक्षणपद्धति त्यांच्या हितासाठींच सरकारानें इकडे सुरू ठेविली आहे; शिक्षणप्रसाराची मुंगीच्या पावलाची गति हिंदुस्थानच्या हिताचीच आहे; सुशिक्षित लोक आपले नैसर्गिक हक्क मिळावे ह्मणून जी ओरड करीत आहेत तिला दाबून टाकण्यासाठीं प्रेस अक्ट, डिफेन्स ऑफ इंडिया आक्ट वगैरे सारखे नवे नवे स्वातंत्र्यहारक कायदे लोकांच्या हितासाठींच सरकार करीत आहे. अशी स्थिति असून हिंदुस्थानचे लोक जाणून बुजून कांग्रेस—लीग सारख्या संस्थांच्या द्वारें सरकारी अधिकाऱ्यांच्या धोरणाविरुद्ध चळवळी करीत आहेत, तेव्हां हे लोक किती कृतघ्न, किती अविचारी, आणि किती मूर्ख ह्मटले पाहिजेत! अशांना स्वराज्याला पात्र ह्मणावयाचें असेल तर रशियांतले लोक यांच्यापेक्षां ज्यास्त पात्र ठरतील; पण रशियन लोकांनीं क्रांति करून पाहिली आणि ती उलट त्या लोकांना घातुक झाली. हें पाहून तरी हिंदुस्थानचे लोकांनीं सावध व्हावयास नको काय?

पायोनियरची ही विचारसरणी खरोखर बहारीची आहे; त्याची सत्यप्रियता ही तितकीच प्रशंसनीय आहे. हिंदुस्थानच्या सुशिक्षित लोकांनीं सुरू केलेल्या चळवळीला नांवें ठेवून तिची गळचेपी करण्यासाठीं योजिलेला कोटिक्रम हा बिनतोड आहे. या कोटिक्रमावर कोण उत्तर देईल? रशियांतले कांहीं लोक जर्मनीच्या द्रव्याला वश होऊन त्यांनीं नुकत्या स्थापन झालेल्या प्रजासत्ताक राज्य पद्धतीचा खेळखंडोबा केला, ह्मणून सगळे रशियन लोक प्रजासत्ताक राज्यास अपात्र, आणि हिंदुस्थानचे थोडे सुशिक्षित आपपले नैसर्गिक हक्क ओळखू लागून ते मागण्यास सिद्ध झाले, ह्मणून ते अपात्र! दोघांत आणखी साम्य तें कोणतें पाहिजे?

वडाची साल पिंपळाला लावून रशिया व हिंदुस्थान यांच्यांत साम्य दाखविल्यानें ब्रिटिश जनता बिचकेल, व हिंदुस्थानच्या स्वराज्याच्या मागणीचा जोर कमी होऊन अधिकाऱ्यांच्या घट्ट मुठींत आज कित्येक वर्षे राहिलेले अधिकार यापुढें ही तसेच राहतील अशी जर या पत्रकर्त्याची समजूत असेल तर सद्यःस्थितीचें व जगांत सुरू झालेल्या घोर विचारक्रांतीचें त्याला तिळमात्र ज्ञान नाहीं असें ह्मटलें पाहिजे. चीन, किंवा रशिया यांत राज्यक्रांतीचे झालेले प्रयत्न फसले ह्मणून या पत्रकर्त्यानें हुरळून जावयास नको. राज्यक्रांतीचे प्रयत्न पहिल्याच खेपेला एकदम यशस्वी झाल्याचें उदाहरण इतिहासांत क्वचितच आढळेल मुख्य महत्त्वाची गोष्ट राज्यक्रांति घडून येणें ही नाहीं, विचारक्रांति घडून येणें हां आहे. लोकांमधल्या या विचारक्रांतीपुढें पडतें घेण्यास सरकारी अधिकाऱ्यांना भाग पडावयाचेंच आहे. हें घडून येण्याला कोठें कमी वेळ लागेल, कोठें ज्यास्त लागेल इतकाच काय तो फरक. ही विचारक्रांति हिंदुस्थानांत सुरू झाली आहे हीच विशेष गोष्ट आहे व ती पायोनियर सारख्या पत्रकर्त्यांच्या वादच्या लटपटीनें दृष्टिआड होण्यासारखी नाहीं. ही विचारक्रांतीची लाट हिंदुस्थानावर आली आहे ती आतां मागें परतविण्याचें सामर्थ्य ब्युरोक्रसीचें अंगीं नाहीं, ही गोष्ट सूर्योदया इतकी स्पष्ट आहे, आणि ती नाकबूल करतां येण्यासारखी नाहीं.

प्रगतीचीं खास लक्षणें.

हिंदुस्थान देश उदयोन्मुख झाला आहे या विषयीं कोणास अद्याप शंका असेल तर या देशांत निरनिराळ्या दिशेंत दिसून येणाऱ्या प्रगतीच्या लक्षणांकडे त्यानें नजर द्यावी. धर्मगुरु ह्मणजे जुन्या मतांचीं माहेरघरें. पण सध्या जगद्गुरु शंकराचार्यांच्या गादीवर असलेले त्यांचे प्रतिनिधि राजकारणांत सुद्धां लक्ष घालूं लागले आहेत! परवा अलाहाबादेस एका सभेंत करवीर पीठाच्या शंकराचार्यांनीं स्वराज्याच्या चळवळीला आपला आशीर्वाद देतांना असे उद्गार काढले कीं जग हे लोकसत्तेकडे धाव घेत आहे. अशा वेळीं हिंदुस्थाना बाहेरच्या सर्व राज्यकर्त्यांनीं लोकांना विश्वासांत घेऊन राज्य करणें हेच शहाणपणाचा मार्ग आहे. लोकांच्या वाढत्या महत्त्वाकांक्षेची टर उडविण्याचा काळ गेला हें त्यांनीं ध्यानांत ठेवावें. स्वराज्याच्या चळवळीचीं मुळें किती खोल गेलीं आहेत हें यावरून दिसून येईल. प्रगतीचें दुसरें लक्षण ह्मणजे शिक्षण प्रसारासाठीं स्वार्थत्यागाविषयींची लोकांची तत्परता. हेंही लक्षण शिक्षण मोफत व सक्तीचें करण्याविषयीं निरनिराळ्या ठिकाणच्या म्युनिसिपालिट्यांनीं केलेले ठराव व सदर शिक्षणाचा खर्च भागविण्यासाठीं एक नवा कर स्वतःवर बसवून घेण्याची त्यांची इच्छा यांत व्यक्त होतें. तिसरें लक्षण समाजसेवेची हौस. गेल्या दहा बारा वर्षांत जागोजाग समाजसेवा संघ निघत आहेत व आपापलें काम व्यवस्थित रीतीनें करून परदेशीयांकडून ही प्रशंसापर उद्गार मिळवीत आहेत, कुंभमेळ्यासारख्या यात्रेच्या प्रसंगीं आपल्या स्वतःच्या सोयी गैरसोयी, व लोकांच्या दुःखनिवारणाचे कामीं पडणारे कष्ट यांचा विचार न करतां समाजहितापुढें व्यक्तिहित कःपदार्थ समजण्याचें वळकट आमच्या तरुण मंडळीला मिळूं लागलें आहे हें आमच्या मतें प्रगतीचें अत्यंत शुभ असें तिसरें लक्षण आहे. हीं संगळीं लक्षणें उत्साह वर्धन करणारीं आणि उन्नतीच्या काळाचें समीपवर्तित्व दर्शविणारीं आहेत हें पाहून कोणाला समाधान वाटणार नाहीं?

ब्रिटिश ईस्ट आफ्रिकेंतले हिंदी लोक.

ब्रिटिश ईस्ट आफ्रिकेंतल्या सरकारानें दोघा हिंदी ब्यारिस्टरांना मोंबासा येथें उतरूं दिलें नाहीं; इतकेंच नाहीं तर या प्रश्नाचा पुनः विचार करून हिंदी लोकांस न्यायानें वागविण्याविषयीं शिफारस केली असतां त्या शिफारशीला ही त्यांनीं धुडकावून लाविलें ही गोष्ट लक्षांत घेतली आणि तिच्या बरोबर तिकडे ब्रिटिश साम्राज्याचे संरक्षणार्थ हिंदी शिपाई आपले प्राण कसे खर्ची घालीत आहेत तें पाहिलें ह्मणजे ब्रि. ई. आफ्रिकन सरकारची निष्ठुरता अधिकच स्पष्टपणें व्यक्त होते. हिंदी शिपायांनीं रक्तपात करावा व त्याचा फायदा त्या सरकारनें घ्यावा. पण रक्तपात करणाऱ्या हिंदी सैनिकांच्या भाईबंदाविषयी अन्यायाचे व निष्ठुरपणाचें वर्तन ठेवावें हे त्यांच्या मुत्सद्दीपणास शोभणारें खास नाहीं त्या मुलखांत लढणाऱ्या फौजेला नैसर्गिक कारणांनीं उत्पन्न झालेल्या आजारांनीं जर्जर केलें तेव्हां तेथील गोरी फौज काढून दुसऱ्या जागीं नेण्यांत आल्यामुळें त्या देशाच्या संरक्षणाचा भार आजाराला तोंड देण्याचे

भार एकट्या काळ्या फौजेवर पडला, तरी न डगमगतां हिंदी सैनिकांनीं आज तीन वर्षें प्रसंगाला तोंड देऊन राजनिष्ठापूर्वक साम्राज्याची उत्कृष्ट सेवा केली ही गोष्ट ले० जनरल हास्किन्स यांनीं लंडन म्याजिस्ट्रेटमध्यें जाहिर केली असतां या एकनिष्ठ सेवेबद्दलचें बक्षीस ह्मणून हिंदी लोकांना त्या प्रांतांत मज्जाव व्हावा याहून धडधडीत अन्यायाची व कृतघ्नपणाची दुसरी कोणती गोष्ट असेल!

महायुद्धाची प्रगति.

रशिया बद्दल वर्तमानपत्रांतून येणाऱ्या बातम्यांनीं वाचकांचें मन गोंधळल्यासारखें होतें. बोल्शेव्हिक लोक जर्मनीच्या विरुद्ध लढाईची तयारी करीत आहेत अशी बातमी येते न येते तों दुसरे दिवशीं बातमी येते कीं बोल्शेव्हिक लोक जर्मनीशीं तह करण्यास कबूल झाले आहेत. पेट्रोग्राडमध्यें भयंकर गडबड सुरू आहे, व राज्यक्रांतीच्या विरुद्ध खटपटी करणाऱ्या लोकांचें उच्चाटन करण्यासाठीं एका स्वतंत्र लष्करी आफिसराची नेमणूक करण्यांत आली आहे. सोव्हिएट पार्लमेंटची एक बैठक नुकतीच झाली तींत मॉ० स्वर्डलॉफ यांनीं सांगितलें कीं जर्मनीचें खरें स्वरूप आतां प्रगट झालें आहे, तेव्हां आतां राज्यक्रांतीनें स्थापित झालेल्या प्रजासत्ताक राज्याचें संरक्षण हरतऱ्हेनें केलें पाहिजे. याच्या उलट लेनिन यानें स्पष्ट सांगून टाकिलें आहे कीं रशियन फौज कोणाच्याही हुकुमतीखालीं राहण्यास तयार नाहीं. असा सारा घोटाळा माजला आहे आणि तो उलगडून बिघडलेली घडी पुनः बसणें तूर्त तरी जवळ जवळ अशक्य होऊन बसलें आहे.

आस्ट्रिया काय ह्मणते?

जर्मनीशीं गट्टी केल्याबद्दल आस्ट्रियाला आतां पुरा पुरा पश्चाताप झालेला दिसत आहे. जर्मनीला आतां युद्धांत जय मिळण्याची आशा नाहीं ही आस्ट्रियाची खात्री होऊन चुकली आहे असें त्याच्या शद्बांवरून नव्हे तर कृतीवरून दिसूं लागलें आहे. युद्धाविषयींची त्यांची शिथिलता एका गोष्टीवरून दिसते आणि ती ही कीं जर्मनींतल्या पैशानें आस्ट्रियन लोक आतां युद्धसामुग्री तयार करीत नसून तटस्थ राष्ट्रांतून चैनीचे पदार्थ. (जे खुद्द जर्मनींत आणण्याची सक्त मनाई आहे असे) आणवूं लागले आहेत. हें जर्मनीच्या नजरेला आल्याबरोबर जर्मनीनें आपल्या देशांत राहणाऱ्या आस्ट्रियन व हंगेरियन लोकांची सगळी मालमिळकत जप्त करण्याचा व युद्धाचा अखेर निकाल लागे पर्यंत ती न सोडण्याचा ठराव केला आहे. या वरून आस्ट्रियन लोक जर्मनी संबंधानें अधिकच असंतुष्ट झाले आहेत. आस्ट्रिया तहासाठीं अगोदरच उतावळा झालेला आहे, तशांत असे प्रकार वरचेवर घडल्यास जर्मनीशीं त्याचें फार दिवस पटेलसें दिसत नाहीं.

जपानांत गडबड.

रशियांत सध्यां कोणाचा पायपोस कोणाच्या पायांत नाहीं अशी स्थिति पाहून जपान सरकारला आपला तेथील वकील काढून घेणें योग्य दिसल्यावरून त्यांनीं तसें केलें. पण या वकीलानें रशीयांतून पाय काढतांना जपान सरकारचा उद्देश स्पष्टपणें कळविला. रशीयाशीं मित्रभाव तोडण्याचा आपला उद्देश नाहीं, पण रशीया व जर्मनी यांच्यांत अखेर तह ठरलाच तर पुढें काय तें मात्र नक्की ठरलेलें आहे व त्याप्रमाणें सक्त तजविजी करण्यांत येतील. या तहावर पुष्कळ महत्त्वाचा निर्णय अवलंबून आहे. पण हा निर्णय इंग्लंड, फ्रान्स अमेरिका व इतर मित्रराष्ट्रांचा सर्वांच्या एक विचारानें ठरलेला आहे. इतकी सगळी पक्की तजवीज असतांही जपानांत उडालेल्या अफवांमुळें तेथील बाजारांत बरीच गडबड उडण्याची भीती वाटत आहे असें ओसका येथील तारेवरून कळतें.

अमेरिकनांचा बहादुरी.

फ्रान्समध्यें अमेरिकेचें जें जंगी सैन्य लष्करी शिक्षण घेत आहे त्यानें हळूं हळूं आपला पराक्रम दाखविण्यास सुरुवात केली आहे असें दिसतें. ता. २४ ची रूटरची तार कळविते कीं चेमिन डी डेम्सच्या विभागांत फ्रेंच पाहेरेवाल्यांबरोबर पाहरा देत असतां अमेरिकन लोकांनीं जर्मन लायनींत घुसून दोन जर्मन आफिसर, वीस शिपाई व एक मशीन तोफ काबीज केली. जर्मनीला ही आतां अमेरिकनांचा धाक वाटूं लागला असून ज्या जागीं अमेरिकन आहे त्या बाजूला ज्यास्त तोफा जर्मनी नेत आहे.

पालेस्टाइन मधली मोहीम.

ब्रिटिशांची पालेस्टाईन मधली मोहीम एकसारखी यशस्वी होत आली आहे व तोच क्रम अद्यापि ही चालू आहे. जॉर्डन नंदीचीं दोन्ही तीरें त्यांनीं व्यापिलीं आहेत. याचा असा एक चांगला परिणाम होईल कीं या मुलुखांत लढण्याचा सगळा भार आजपर्यंत जो अरब लोकांवर पडला होता तो वांटला जाऊन ब्रिटिशांच्या सांनिध्यानें अरब लोकांना लढण्यास अधिक स्फुरण येईल. जनरल अलेन बी यांच्या एका बाजूस आतां भूमध्यसमुद्र व दुसऱ्या बाजूस मृतसमुद्र आल्या कारणानें या दोन्ही बाजूंनीं त्यांची आतां सुरक्षितता आहे. आतां फक्त आघाडीच्याच बाजूनें शत्रूचा हल्ला येण्याचा संभव आहे व तेवढा बंदोबस्त सहज करतां येण्यासारखा आहे

शाबास! गोविंदसिंग.

हिंदी शिपायांनीं प्रस्तुत युद्धांत केलेल्या अप्रतिम शौर्याच्या कृत्यांचा एक स्वतंत्र ग्रंथ कोणीं केल्यास तो एक अतिशय महत्त्वाची देशसेवा होईल. गोविंदसिंग नांवाच्या एका पंजाबी सिखानें फ्रान्समध्यें केलेल्या अपूर्व पराक्रमाबद्दल त्याला व्हिक्टोरिया क्रासचें सन्मान प्रदर्शक पदक अर्पण करण्यांत आलें आहे. या शौर्यकृत्याची हकीकत अशी आहे कीं गोविंदसिंगाची तुकडी जर्मन लोकांनीं इतर सैन्यापासून अलग केली होती व दोघांमध्यें कोणत्याही प्रकारचें दळणवळण अशक्य करून टाकिलें होतें. कोणी चिठ्ठी चपाटी किंवा निरोप घेऊन जातांना आढळला तर जर्मन लोक कापून काढीत. असे प्रकार अनेक वेळां घडले. तरी गोविंदसिंगानें धीर सोडला नाहीं. आपल्या योद्ध्याशा लोकांनिशी तो धैर्यानें लढत राहिला. लोकांना खाणेपेयांची टंचाई भासली तरी त्यांनीं स्वतःच्या देहाची पर्वा न करतां नेटानें आपलें काम चालूं ठेविलें. शेवटीं ब्रिटिश फौजेनें मधल्या जर्मनांना त्यांच्या जागेपासून पिटाळून लावून गोविंदसिंगाची व त्याच्या पथकाची सुटका केली. हिंदी सैनिकांचीं अशीं शौर्यकृत्यें अनेक आहेत. त्यांचा एकत्र संचय होणें अत्यंत अवश्य आहे.

बंगाल सरकारची अक्षम्य चूक.

चौकशी वांचून वाटेल त्याचा संशय घेऊन त्याला नजरबंदींत ठेवण्याचें खूळ बंगाल्यांत इतकें माजलें आहे कीं त्याला आतां अतिशय निंद्य स्वरूप प्राप्त झालें आहे असें सिंधुबाला प्रकरणासंबंधानें बंगाल सरकारानें केलेल्या खुलाशावरून व चुकीची कबुली दिल्यावरून ह्मणणें भाग आहे. ना० अखिलचंद्र दत्त यांनीं या प्रकरणासंबंधानें चौकशी करण्यासाठीं सरकारी व बिनसरकारी गृहस्थांची कमिटी नेमण्याची सूचना कलकत्त्याच्या कायदे कौंसिलपुढें आणिली नसती तर या प्रकरणांतलीं बिंगें बाहेर न येतां आणखी किती सिंधुबाला सी० आय० डी० च्या जुलमाला बळी पडल्या असत्या कोणाला ठाऊक! या प्रकरणांत सरकारनें चूक कबूल करतांना सुद्धां पोलिसांना बचावण्याची शक्य तेवढी खबरदारी घेतलेली दिसते. ज्या गोष्टी संबंधानें लोकांचीं मनें क्षुब्ध होतात ती गोष्ट करणाऱ्या अपराध्याला गव्हर्नर साहेब कडक शद्बांनीं ताडन न करतां नुसतें समजुतींत चूक झाली असें सौम्य शद्बांनीं बोलून सोडून देतात. हा सगळा प्रकार पाहून ‘सी. आय. डी. चा होतो खेळ, पण लोकांचे जातात प्राण’ असें ह्मणण्याची पाळी आली आहे. जेथें दोघां कुलीन स्त्रियांच्या अब्रूचा, व त्यांना सोसाव्या लागणाऱ्या हाल अपेष्टांचा संबंध येतो अशा प्रकरणांतल महत्वाचे सरकारी तार गहाळ होतात, किंवा पाहिजे त्यावेळीं सापडत नाहींत, वरिष्ठ अधिकारी जागेवर नाहींत ह्मणून खालचे जबाबदार अधिकारी ही स्वस्थ झोप काढतात, आणि गरीब बयाबापड्यांच्या अर्जाची दाद लागत नाहीं, असला प्रकार पंधराव्या सोळाव्या शतकांतल्या राज्यव्यवस्थेला कदाचित् शोभला असता, पण कर्तबगारीची बमेंड बाळगणाऱ्या युरोपियन अधिकाऱ्यांच्या अमदानीला तें वाणेरडें लांछन आहे.

देशीय शिक्षणम्.

(एप्रील ८ ते १९ एप्रील चा सप्ताह.)

सर राशबिहारी घोष यांच्या अध्यक्षपणाखालीं देशीय शिक्षणाचा प्रसार करण्याकरितां जी संस्था निघाली आहे तिनें एक सप्ताह योजिला आहे. या सप्ताहांत सर्व राष्ट्रभर चळवळ करावयाची आहे. या सप्ताहांत व्याख्यानें, नाटकें, बाजार, घरोघर भिक्षांदेहि इत्यादि सर्व प्रकार करण्यासाठीं मंडळ्या तयार होत चालल्या आहेत., मातृभूमीसाठीं राष्ट्राचा स्वार्थत्याग अशा दैवी गुणाचा होणार आहे कीं प्रत्येक इसम वयांत येतो त्या वेळेला त्याला राष्ट्रीय धन वाढविण्याचा एक तरी उद्योग आलाच पाहिजे. बाकीच्या विद्या मग त्या जेव्हा लाभतील तेव्हां लाभोत. देशी गोष्टींचा अंकुर एकदां अंतःकरणांत पसरूं लागला ह्मणजे तात्काळ सर्व ऋद्धिसिद्धि प्रसन्न होतील. सरकारी विद्याखातें या राष्ट्रीय संस्थेच्या साहजीकच ताब्यांत येईल आणि तेव्हांच तो खरा स्वराज्याचा उदय होय.

देशीय चाकरी.

(विलायती नोकरशाहीला कुलूप)

नामदार श्रीनिवास शास्त्री यांनीं सरकारी मोठमोठ्या पगाराच्या जागा देशीय करण्या विषयीं खडाजंगीचा वाद वरिष्ठ कायदे कौंसिलांत नुकताच केला. देशी लोक ज्या ज्या शाखेच्या चाकरीला उपलब्ध आहेत तेथें तेथें विलायती नोकरशाही नको आणि जर कांहीं विशिष्ट विद्यामध्यें देशी लोक मिळण्यासारखे नसतील तर त्यांना परद्वीपीं पाठवून दहा वर्षांच्या आंत विलायतेंत होणाऱ्या नोकरांची भरती बंद करण्यांत आली पाहिजे. देशीय शिक्षणाला सरकारी चाकरीची जोडगोळी मिळाल्याशिवाय नोकरशाहीला कुलूप लागणार नाहीं.

सैन्य भरती.

नामदार राजश्री स्टांडन कमिशनर साहेब हे सध्यांच्या लष्करी गरजा संबंधानें लोकमत अधीक जागृत करीत आहेत. राजनिष्ठ प्रजाजनांनीं या समयीं या राजकार्याला स्वतां किंवा हस्तेपरहस्तें मदत करण्यास उद्युक्त असलें पाहिजे. ते ह्मणतात कीं,

“गेल्या साली पासून अखेरी पासून खुद्द रणांगणावर लढाईचें काम करण्याकरितां व इतर कामाकरितां लागणाऱ्या लोकांची भरती फारच कमी झाली आहे. ती इतकी कीं गेल्या जानेवारी महिन्यांत वऱ्हाडांत भरती झालेल्या लोकांची बेरीज नागपूर जबलपूर व नर्मदा डिव्हीजनपेक्षां जेथें सैन्य भरतीचें काम थोड्या महिन्या पूर्वीं सुरू झालें आहे त्यापेक्षां ही कमी आहे. मागच्या वर्षाचे अखेरीस आह्मी दरमहिन्यास सुमारें दोनशें रिक्रूट्स भरती करीत होतो. परंतु गेल्या जानेवारींत फक्त ९१ लोकांची नांवें नोंदण्यांत आलीं आहेत अशी आशा आहे कीं हल्लीं कमी होत असलेल्या भरतीच प्रमाण तात्पुरतें आहे. खुद्द रणांगणाकरितां, मजूरी करितां व लढाईच्या इतर सर्व कामाकरितां उदाहरणार्थ सइसाचें, दरजीचें व भिस्तीचें कामाकरितां लोकांची फारच जरूरी आहे.”

वऱ्हाडवृत्त.

हवामान— उष्णता एकदम वाढत चालली आहे. तथापि रात्रीं चांगली थंडी असते. प्लेग ही शांत होत चालला असून सार्वजनिक आरोग्य वाढल्या कलेवर आहे.

जिल्हा परिषद— येथील जिल्हा कांग्रेस कमिटीनें ही परिषद भरविण्याचें सध्याच्या परिस्थितीकडे पाहून तहकूब केलें आहे. ह्मणून या गोष्टीमुळें रागाऊन कांहीं कळकळीचे सद्गृहस्थ अप्रसन्न व रुष्ट झाले आहे. आह्मी त्यांना असें सुचवितों कीं देशीय शिक्षणाचा जो सप्ता व्हावयाचा आहे त्याच पर्वणीस हें ही गंगास्नान उरकून घ्यावें.

* * **शनिवार**—हा लेख पोंचला. पुढें विचार करूं.

राष्ट्रीय शिक्षण—या विषयावर चांदूर रेल्वे येथें रा. रा. चिंतामणराव मराठे यांनीं गेल्या २८ व्या तारखेला व्याख्यान देऊन देशीय शिक्षणाबद्दल लोकांमध्यें जागृती उत्पन्न केली. असे प्रयत्न गांवोगांव व्हावे ह्मणून वऱ्हाडांतील जिल्ह्यांच्या ठिकाणीं मंडळीचे उपक्रम चालू आहेत ही आनंदाची गोष्ट होय.

रा. रा. काशीनाथ वामन कुळकर्णी आसिस्टंट इन्स्पेक्टर वऱ्हाड यांस राजश्री डिक्स् यांच्या हक्काच्या रजेंत इन्स्पेक्टर नेमलें आणि रा. रा. नारायण वामन थत्ते डिपटि इन्स्पेक्टर यांस त्यांच्या जागीं आसिस्टंट इन्स्पेक्टर नेमण्यांत आलें.

परगणा परिषद—यवतमाळ जिल्ह्यातील झाडखेड परगण्याची सभा काल रोजीं राजश्री अभ्यंकर वकील यांचे अध्यक्षतेखालीं भरणार असून त्यान्याच्या सुर्टासंबंधाचा प्रश्न विचारांत घेण्यांत येणार आहे.

रा. रा. त्र्यंबक नारायण बापट बी ए. एल्. एल्. बी. वकील आकोला यांस गेल्या मंगळवारीं वयाच्या ३९ व्या सुमारास कफक्षयाच्या आजारानें देवाज्ञा झाली! प्रकृतीच्या दुर्बलतेमुळें हे अविवाहितच राहिले होते. यांच्या मनाचा जोम मोठा असे आणि स्वभावानें तीव्र; पण प्रेमळ असत. सार्वजनिक कार्याची यांना दांडगी हौस व त्यामुळेंच त्यांनीं येथील म्युनिसिपालिटींत फार जोरानें व निस्पृहतेचे काम करून म्युनिसिपालिटी बरीच सुधारली. हे वर्तनांत खरे टिळकभक्त असत, आणि त्यामुळें त्यांच्या विचारांत चांगला रक्तिमा असे. यांची आठवण त्यांच्या आप्तमित्रांमध्यें दीर्घकाल जागृत राहील.

'स्वस्त जवारीचें दुकान' या गरीब लोकांच्या साठीं काढलेल्या दुकानांत विकल्या जाणाऱ्या जवारींत अलीकडे पेवाच्या अगदीं हलक्या रोगकारक जवारीची भेसळ होते अशी तक्रार आली आहे. तरी तिकडे मेहरबान सिव्हिल सर्जन साहेब मुद्दाम लक्ष पुरवितील आणि इतर खेड्यापाड्यांतून ही असली रोग उत्पन्न करणारी ज्वारी बाजारांत मांडण्यांत येत आहे तिची ही मनाई करण्याविषयीं सक्तीचे हुकूम निघाले पाहिजेत.

राजाध्यक्ष—लोकाध्यक्ष श्री टिळक यांचा दौरा संपतांच वऱ्हाडांत आलिशान सर बेंजामिन यांनीं लागलींच आपला दौरा काढला. तेव्हा त्यांच्या सन्मानार्थही ठिकठिकाणीं रस्त्यावर पुष्पहार व अत्तर गुलाब मोटार थांबवून मुद्दाम देण्यांत आलें ही संतोषाची गोष्ट होय. राजाध्यक्ष चांगला असला ह्मणजे लोक त्याचाही सत्कार तितक्याच गौरवानें करितात हें या वेळीं अनुभवास आलें.

इतस्ततः

कांग्रेसच्या योजनेला प्रतिस्पर्धी अशी योजना बनविणारे मि. लियोनिल कर्टिस हे थोड्या दिवसापूर्वी व्हाइसराय साहेबांचे सरकारी पाहुणे ह्मणून गव्हर्नमेंट हाऊस मध्ये राहिले होते. लो. मा. टिळक व मिसेस बेझांट ह्यांनाही व्हाइसराय साहेब आतां लोकपक्षाचे पुढारी या नात्यानें पाहुणचार खाण्यास दिल्ली येथें आमंत्रण करतील असा पुष्कळांना भरंवसा वाटतो.

दिल्ली येथें व्हाइसराय साहेबानीं लो. मा. टिळकांस पाहुणचारास बोलाविले असते परंतु दिल्लीचे कमिशनर साहेबानी टिळकांस दिल्लींत पाय ठेवण्याची मनाई केलेली असल्यामुळें व्हाइसराय साहेब लाचार आहेत असेंही पुष्कळ ह्मणतात.

माटेगु साहेब कोणतेंही मानपत्र स्वीकारणार नाहींत अथवा कोणत्याही राजकीय स्वरूपाच्या समारंभास त्यांना हजर रहातां येणार नाहीं असें अगाऊच सरकारी रीत्या जाहीर झालेलें असल्यामुळें परवा दिल्ली येथें सर्व बड्या बड्या सरकारी अधिकाऱ्यांनीं मांटेगु साहेबांस एक अराजकीय खाना दिला.

सध्याच्या औद्योगिक क्रांतीच्या काळांत बड्या लोकास, विशेषतः बड्या सरकारी अधिकाऱ्यास, इमानी नोकर मिळण्यास किती अडचण पडते ह्याची जाणीव साधारण जनसमूहास नाहीं. अशा स्थितींत कै. वा. गोखल्यांनीं स्थापन केलेल्या हिंदी नोकर समाजातर्फे ही कामगारी बजावण्यांत येत आहे ती खरोखर स्तुत्य आहे. परवा पुण्यातील अवर डे फंडा करितां, कैरा जिल्ह्यांतील जमीन महसुलाच्या बाबतींत, कांग्रेस डेप्युटेशन सध्याच विलायतेंत पाठविण्याची जरूर नाहीं हें प्रतिपादण्यांत, भाषावार प्रांतिक विभागणी त्याज्य आहे हें दाखविण्यांत व इतर कैक बाबतींत ह्या समाजानें केलेली कामगिरी महशूर आहे.

ह्या समाजातर्फे 'हिंदी नोकर' ह्मणून जे साप्ताहिक नुकतें सुरू करण्यात आलेंले आहे त्यांत असें सप्रमाण, सांगोपांग चर्चा करून सिद्ध केलेलें आहे कीं कोणत्याही दृष्टीनें सध्याच कांग्रेसनें विलायतेंत डेप्युटेशन पाठविणें मुळीच जरूर नाहीं. मांटेगु साहेबांची योजना पसंत ठरली तर डेप्युटेशन पाठविण्याचें कारण नाहीं. नापसंत ठरली तर कांग्रेसचे ठराव व चर्चा चालूच रहाणार.

सी. आय. डी खात्यातील वरिष्ठ अधिकारी मोठे फायलालजिष्ट (अपभ्रंश शास्त्रज्ञ) आहेत हें सिद्ध झालें आहे. परवा कलकत्याच्या एका बड्या सि. आय. डी. च्या अधिकाऱ्यानें "कमनविया" या कल्पित नांवाचा देवेंद्र असा अपभ्रंश होतो हें दाखविलें आहे.

आकोल[illegible]

ज[illegible]

रा. रा. [illegible]

साहू दुकान [illegible]
करण्यांत येते कीं [illegible]

नारायणराव [illegible]
बाळापूर याचे [illegible]
आकोला येथ मा[illegible]
रोजीं रात्रींचे द[illegible]
बाळापुराहून पारस[illegible]
जात होतो. निघत[illegible]
व त्याचा भाऊ [illegible]
करून दिलेला सा[illegible]
११९२ अकराशे [illegible]
वद्य ३ संवत १[illegible]
रामभाऊ रोडीसा[illegible]
घेतला. मध्यंतरी [illegible]
सदहु दस्तैवज नाह[illegible]
तरी पडला. करिता [illegible]
सांपडला असल्यास [illegible]
त्यास इनाम रुपये [illegible]
अगर जे कोणी पो[illegible]
इनामाचे रुपये मर्न[illegible]
जातील कळावें. ता[illegible]

लालचंद खु[illegible]
रोडीसा
नो० नं० १०३

नोटीस

नोटीस देशमी सू[illegible]
माळी रा. मौजे उमरी
यासीः

खालीं सह्या करणार [illegible]
देण्यांत येत आहे कीं, [illegible]
शेत १ व गुडदी ये[illegible]
व खरप येथील शेत [illegible]
शेत १ व शिवणी येथ[illegible]
कापूर येथील शेत १ [illegible]
येथील आमचे सालीम [illegible]
शेतांत निमा हिसा तुमच[illegible]
असून आमचे मालकीचे [illegible]
व्याज घेऊन आह्मास [illegible]
रुपये १०० नगदी [illegible]
व गहूं मण ४ [illegible]
तुह्मी कबूल केलें. प[illegible]
काढले व जमीन गहा[illegible]
करितां तुमचे हिशाची [illegible]
तुह्मी द्यावी. आमचे [illegible]
महाण खरेदी देण[illegible]
नाहीं. जर करितां [illegible]
दिल्यास त्या पैशाची ज[illegible]
नाहीं. तो दस्तैवज [illegible]
तुमच्यावर जबाबदारी [illegible]
सबब नोटीशीनें सू[illegible]
ता. दस्तुर वामन रा[illegible]
स[illegible]
गीरजाई मर्द [illegible]
हातची ब[illegible]
गुनाई मर्द [illegible]
हातची [illegible]
नो० नं० १[illegible]

अंक १०

[illegible]हिर नोटीस

[illegible] खंडेराव दामोधर जहागिर[illegible]
[illegible]दखेड ता. मेहेकर जि. [illegible]

यांसीः—

[illegible]स देणार नारायण [illegible]
यमुनाबाई जवळे [illegible]
कजबे शिंदखेड ता. मेहे[illegible]
जाहीर नोटीस देतो [illegible]
[illegible]गीचे संबंधानें मौजे पि[illegible]
प्रगणे शिंदखेड ता. मेहे[illegible]
[illegible]ील जहागीरीचे वहिवाट[illegible]
[illegible]ईशील वसूल करण्याकरि[illegible]
[illegible]र रजीष्टर करून दिल्य[illegible]
[illegible]लीकडेस तुमची वर्तणूक[illegible]
[illegible]दसत नाहीं. या कारणा[illegible]
तुह्मांस व सर्वांस नोटिशी[illegible]
[illegible]जें कुलमुखत्यारपत्र दिल्या[illegible]
केलें आहे. या मुखत्यारास[illegible]
पिंपळगांव जहागिर येथील[illegible]
[illegible]यास देऊं नये. दिल्यास[illegible]
[illegible]जबाबदार राहणार नाहीं[illegible]
नांववर आज तारखेपासून [illegible]
वगैरे कर्जाऊ देऊं नये [illegible]
पावती व कागदपत्र [illegible]
घेऊं नये. घेतल्यास [illegible]
प्रकारें जबाबदार नाहीं [illegible]
नोटीस दिली आहे.
इ. रंगो रामचंद्र [illegible]

सही [illegible]
[illegible]ण आ० पा० श्री० [illegible]
जवळे लक्ष्मण इचे [illegible]
आंगठा खुद असे [illegible]
[illegible]२

[illegible]टीस

[illegible] विठोबा वानखडे माळी [illegible]
[illegible]आकोट
[illegible]:—

[illegible]र यांजकडून नोटीस [illegible]
[illegible] आमचे बहिणीचे [illegible]
[illegible]लास आमची भाची [illegible]
असून तिची आई [illegible]
[illegible]ान आहे. तिचे आईनें [illegible]
करून ठेवलें आहे.
[illegible] १० वर्षे मरण्यास [illegible]
होता तेव्हां पासून [illegible]
आमचेजवळच दिवस [illegible]
३ शेतें त्यापैकीं [illegible]
[illegible]रायणची आलमाळी [illegible]
[illegible]सन १९१४-१५ [illegible]
आली. पार्वतीचे [illegible]
व कर्ज तोडून्या [illegible]

जिल्हा परिषद— येथील जिल्हा कांग्रेस कमिटीनें ही परिषद भरविण्याचें सध्याच्या परिस्थितीकडे पाहून तहकूब केलें आहे. ह्मणून या गोष्टीमुळें रागाऊन कांहीं कळकळीचे सद्गृहस्थ अप्रसन्न व रुष्ट झाले आ... आह्मी त्यांना असें सुचवितों कीं देशीय शिक्षणाचा जो सभा व्हावयाचा आहे त्याच पर्वणीस हें ही गंगास्नान उरकून घ्यावें.

* * शनिवार—हा लेख पोंचला. पुढें विचार करूं.

राष्ट्रीय शिक्षण—या विषयावर चांदूर रेल्वे येथें रा. रा. चिंतामणराव मराठे यांनीं गेल्या २८ व्या तारखेला व्याख्यान देऊन देशीय शिक्षणाबद्दल लोकांमध्यें जागृती उत्पन्न केली. असे प्रयत्न गांवोगांव व्हावे ह्मणून वऱ्हाडांतील जिल्ह्यांच्या ठिकाणीं मंडळींचे उपक्रम चालू आहेत ही आनंदाची गोष्ट होय.

रा. रा. काशीनाथ वामन कुळकर्णी आसिस्टंट इन्स्पेक्टर वऱ्हाड यांस राजश्री डिक्स् यांच्या हक्काच्या रजेंत इन्स्पेक्टर नेमलें आणि रा. रा. नारायण वामन थत्ते डिपटि इन्स्पेक्टर यांस त्यांच्या जागीं आसिस्टंट इन्स्पेक्टर नेमण्यांत आलें

परगणा परिषद—यवतमाळ जिल्ह्यातील दाडखेड परगण्याची सभा काल रोजीं राजश्री अभ्यंकर वकील यांचे अध्यक्षतेखालीं भरणार असून त्याच्या सुर्टासंबंधाचा प्रश्न विचारांत घेण्यांत येणार आहे.

रा. रा. त्र्यंबक नारायण बापट बी. ए. एल्. एल्. बी. वकील आकोला यांस गेल्या मंगळवारीं वयाच्या ३५ व्या सुमारास कफक्षयाच्या आजारानें देवाज्ञा झाली! प्रकृतीच्या दुर्बलतेमुळें हे अविवाहितच राहिले होते. यांच्या मनाचा जोम मोठा असे आणि स्वभावानें तीव्र; पण प्रेमळ असत. सार्वजनिक कार्याची यांना दांडगी हौस व त्यामुळेंच त्यांनीं येथील म्युनिसिपालिटींत फार जोरानें व निस्पृहतेचे काम करून म्युनिसिपालिटी बरीच सुधारली. हे वर्तनांत खरे टिळकभक्त असत, आणि त्यामुळें त्यांच्या विचारांत चांगला रक्तिमा असे. यांची आठवण त्यांच्या आप्तमित्रांमध्यें दीर्घकाल जागृत राहील.

'स्वस्त जवारीचें दुकान' या गरीब लोकांच्या साठीं काढलेल्या दुकानांत विकल्या जाणाऱ्या जवारींत अलीकडे पेवाच्या अगदीं हलक्या रोगकारक जवारीची भेसळ होते अशी तक्रार आली आहे. तरी तिकडे मेहेरबान सिव्हिल सर्जन साहेब मुद्दाम लक्ष पुरवितील आणि इतर खेड्यापाड्यांतून ही असली रोग उत्पन्न करणारी ज्वारी बाजारांत मांडण्यांत येत आहे तिची ही मनाई करण्याविषयीं सक्तीचे हुकूम निघाले पाहिजेत.

राजाध्यक्ष—लोकाध्यक्ष श्री. टिळक यांचा दौरा संपतांच वऱ्हाडांत आलिशान सर बेंजामिन यांनीं लागलीच आपला दौरा काढला. तेव्हा त्यांच्या सन्मानार्थही ठिकठिकाणीं रस्त्यावर पुष्पहार व अत्तर गुलाब मोटार थांबवून मुद्दाम देण्यांत आले ही संतोषाची गोष्ट होय. राजाध्यक्ष चांगला असला ह्मणजे लोक त्याचाही सत्कार तितक्याच गौरवानें करितात हें या वेळीं अनुभवास आलें.

इतस्ततः

कांग्रेसच्या योजनेला प्रतिस्पर्धी अशी योजना बनविणारे मि. लिओनिल कर्टिस हे थोड्या दिवसापूर्वी व्हाइसराय साहेबांचे सरकारी पाहुणे ह्मणून गव्हर्नमेंट हाऊस मध्ये राहिले होते. लो. मा. टिळक व मिसेस बेझांट ह्यानाही व्हाइसराय साहेब आतां लोकपक्षाचे पुढारी या नात्यानें पाहुणचार खाण्यास दिल्ली येथें आमंत्रण करतील असा पुष्कळांना भरंवसा वाटतो.

दिल्ली येथें व्हाइसराय साहेबांनी लो. मा. टिळकांस पाहुणचारास बोलाविले असते परंतु दिल्लीचे कामिशनर साहेबांनी टिळकांस दिल्लींत पाय ठेवण्याची मनाई केली असल्यामुळें व्हाइसराय साहेब लाचार आहेत असेंही पुष्कळ ह्मणतात.

माटेगु साहेब कोणतेंही मानपत्र स्वीकारणार नाहींत अथवा कोणत्याही राजकीय स्वरूपाच्या समारंभास त्यांना हजर रहाता येणार नाहीं असें अगाऊच सरकारी रीत्या जाहीर झालेले असल्यामुळें परवा दिल्ली येथें सर्व बड्या बड्या सरकारी अधिकाऱ्यांनीं मांटेगु साहेबांस एक अराजकीय खाना दिला.

सध्याच्या औद्योगिक क्रांतीच्या काळांत बड्या लोकास, विशेषतः बड्या सरकारी अधिकाऱ्यास, इमानी नौकर मिळण्यास किती अडचण पडते ह्याची जाणीव साधारण जनसमूहास नाहीं. अशा स्थितींत कै. वा. गोखल्यानीं स्थापन केलेल्या हिंदी नौकरसमाजातर्फे ही कामगारी बजावण्यांत येत आहे ती खरेखर स्तुत्य आहे. परवा पुण्यातील अवर्षण फंडा करितां, कैरा जिल्ह्यांतील जमीन महसुलाच्या बाबतींत, कांग्रेस डेप्युटेशन सध्याच विलायतेंत पाठविण्याची जरूर नाहीं हें प्रतिपादण्यांत, भाषावार प्रांतिक विभागणी त्याज्य आहे हें दाखविण्यांत व इतर कैक बाबतींत ह्या समाजानें केलेली कामगिरी महशूर आहे.

ह्या समाजातर्फे 'हिंदी नौकर' ह्मणून जे साप्ताहिक नुकतें सुरू करण्यात आलेंलें आहे त्यांत असें सप्रमाण, सांगोपांग चर्चा करून सिद्ध केलेलें आहे कीं कोणत्याही दृष्टीनें सध्याच कांग्रेसनें विलायतेंत डेप्युटेशन पाठविणें मुळीच जरूर नाहीं. मांटेगु साहेबांची योजना पसंत ठरली तर डेप्युटेशन पाठविण्याचें कारण नाहीं. नापसंत ठरली तर कांग्रेसचे ठराव व चर्चा चालूच रहाणार.

सी. आय. डी खात्यांतील वरिष्ठ अधिकारी मोठे फायलालजिष्ट (अपभ्रंश शास्त्रज्ञ) आहेत हें सिद्ध झालें आहे. परवा कलकत्याच्या एका बड्या सि. आय. डी. च्या अधिकाऱ्यानें "कमनविया" या कल्पित नांवाचा देवेंद्र असा अपभ्रंश होतो हें दाखविलें आहे.

जाहिर खबर

रा. रा. लालचंद खुशालचंद गुजराथी साहू दुकान बाळापूर यांजकडून जाहीर करण्यांत येते कीं:—

नारायणराव दत्तत्तराव देशमुख राहणार बाळापूर याचे दाव्याचे तारखे करितां आकोला येथ माली ता. १९-२-१९१८ रोजीं रात्रींचे दहा वाजल्याचे सुमारास बाळापूराहून पारसचे स्टेशनावर बैलगाडीनें जात होतो. निघतांना सदहू नारायणराव व त्याचा भाऊ त्रिंबकराव यांनीं मजला करून दिलेला सालबंदीचा दस्तैवज रुपये ११५२ अकराशे बावन मिती आश्वीन वद्य ३ संवत १९६१ चा माझा गुमास्ता रामभाऊ रोडीसा यानें खिशांत घालून घेतला. मध्यंतरी त्यानें खिशांत पाहतां सदहू दस्तैवज नाहीं. तो गाडींतून कोठें तरी पडला. करितां सदहू दस्तैवज कोणास सांपडला असल्यास जो कोणी आणून देईल त्यास इनाम रुपये १० दहा दिले जातील. अगर जे कोणी पोष्टानें पाठवितील त्यास इनामाचे रुपये मनीआर्डर करून पाठविले जातील कळावें. ता. २६-२-१९१८

सही

लालचंद खुशालचंद दस्तुर रामभाऊ रोडीसा गुमास्ते

नो० नं० १०३

नोटीस

नोटीस बेशमी सूर्यभान वा हिरामण माळी रा. मौजे उमरी ता. अकोला

यासी:—

खालीं सह्या करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येत आहे कीं, मौजे घुसर येथील शेत १ व गुडदी येथील सालीम शेत १ व खरप येथील शेत १ व उमरी येथील शेत १ व शिवणी येथील शेत १ व मलकापूर येथील शेत १ पैकीं फक्त गुडदी येथील आमचे सालीम शेत व बाकी पांच शेतांत निंमा हिसा तुमचा व निंमा आमचा असून आमचे मालकीचे हिसे तुह्मी वहाण्यास घेऊन आह्मास नफ्याबद्दल दरसाल रुपये १०० नगदी व जवारी मण १६ व गहूं मण ४ असें आह्मांस देण्याचे तुह्मी कबूल केलें. परंतु तुह्मी लोकांचे कर्ज काढले व जमीन गहाण देणार असे ऐकिले करितां तुमचे हिश्शाची जमीन गहाण खरेदी तुह्मी द्यावी. आमचे निंम्या हिश्शाची जमीन गहाण खरेदी देण्यास तुह्मास अधिकार नाहीं. जर करितां गहाण खरेदी तुह्मी दिल्यास त्या पैशाची जबाबदारी आमच्यावर नाहीं. तो दस्तैवज रद्द कायद्याप्रमाणें होऊन तुमच्यावर जबाबदारी आहे हें पक्कें समजावें. सबब नोटीशीनें सूचना दिली आहे कळावें. ता. दस्तुर वामन रामराव अकोला

सह्या

गीरजाई मर्द मीराजी निशाणी खुद हातची बांगडी

गुनाई मर्द मीराजी निशाणी खुद हातची बांगडी

नो० नं० १०४

जाहीर नोटीस

सर्वत्र शेट सावकार यासी खालीं सह्या करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येत आहे कीं मौजे घुसर येथील एक १ शेत व मौजे खरप येथील एक १ शेत व शिवणी येथील १ एक शेत व गुडदी येथील १ एक शेत व उमरी येथील एक शेत व मलकापुर येथील १ एक असे सहा गांवात सहा शेतें आमचे मालकीचे असून या शेता पैकीं फक्त गुडदी येथील सालीम आमचे शेत व बाकीचे पांच शेतांतील आमचा निंमा हिसा व सूर्यभान हिरामण माळी रा. उमरी ता. आकोला याचा निंमा हिसा सदहू साही गांवचीं शेतें सूर्यभान आमचा पुतण्या आहे. करितां त्यानीं वही तीस घेतले. त्यानें आह्मास नगदी रुपये १०० व जवारी मण १६ व गहूं मण ४ असे आह्मास दरसाल द्यावे. हल्लीं सूर्यभान यांस कर्ज फार झाल्यामुळें तीं सदहू शेतें गहाण ठेवणार असे ऐकलें करिता आह्मी सर्वत्र लोकांस कळवितो कीं आमचे निंमे हिशाची जमीन कोणी गहाण खरेदी घेऊं नये. घेतल्यास पैशाची जबाबदारी आमच्यावर नाहीं. तो दस्तैवज रद्द होईल हें पक्कें समजावे कळावें. तारीख २६-२-१८ द वामन रामराव रा. अकोला

सह्या

गीरजाई मर्द मीराजी नि॥ खुद बांगडी

गुनाई मर्द मीराजी नि॥ खुद बांगडी

नो० नं० १०५

नोटीस.

रा. रा. रामलाल हिरालाल दुकान मुलुख मालक देवीदास गुलाबचंद रा. सुजन ता. जळगांव पो. पिंपळगाव काळे

यांस:—

मी खालीं सही करणार नोटीस देतो कीं, वि. सब्जज्ज खामगांव यांचे कडील दि. मु. नं. ८७ सन १९१६ च्या हुकुमनाम्यान्वयें मजकडे तुमचे निघत असलेले १ गहाण व १ कर्जरोखा याबद्दलचे रुपये मी तुमचेकडे दोन वेळेला घेऊन आलो परंतु आपण घेतले नाहींत. तरी तुह्मास कळविण्यांत येते कीं तुमची व्याजासह सर्व रकम तिन्हाइती ह्मणून रा. नेतसीदास श्रीराम कदा साहू दुकान खामगांव यांचेकडे ता. २८-२-१८ रोजीं ठेवलेली आहे. ती ही नोटिस पावतांच घेऊन जावी. याप्रमाणें न केल्यास तुह्मास वरील रकम ठेवल्या तारखेपासून रकमेचें व्याज मी देणार नाहीं. कारण रकम तुमचे टाळाटाळीमुळें पडून राहिली आहे. कळावें. ता. १-३-१८ इ.

सही

१ सोनाजी वा चिमणाजी वनार द. खु. रा. वडगांवगड ता. जळगांव पो. पिंपळगांवकाळे

नो. नं. १०६

हें पत्र आकोला येथें केकसवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं सदाशिवात्मजांत छापून प्रसिद्ध केलें.

Regd. N. No. 150

वऱ्हाडसमाचार.

Berar-Samachar.

वर्ष ५२] आकोला—सोमवार तारीख ११ माहे मार्च सन १९१८ ई० [अंक १०

नोटीशीचे दर

दर ओळीस दोन आणे.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील.
नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.
सूचनाः- गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटींसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील. यापुढें येणाऱ्या नोटीसास स्पेशल चार्ज पडेल.

नोटीस

नोटीस कलम ११ आक्ट ८ सन १८९० प्रमाणें.

कि. दि. मुकदमा नंबर १४ सन १९१८ इ.
विद्यमान डिस्ट्रीक्ट जज साहेब यांचे कोर्ट
मुक्काम आकोला पश्चिम वऱ्हाड

नांव सुभद्रा
मर्द पितांबर
जात सोनार राहणार खामगांव
तहसील खामगांव जिल्हा बुलडाणा
च्या अल्पवयी राजाराम वा दिगंबर सोनार
उमर वर्ष २
रा० खामगांव ता. खामगांव तहसिलीचे (२)
शरीर व इस्टेट रक्षणासाठीं पालनकर्ता (१)
नेमला जाण्या विषयींच्या अर्जा संबंधीं—

सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येते कीं

यांसः—

सदहू अर्जदारानें सदहू अल्पवयीचें (२) सुभद्रा मर्द पितांबर शरीर व इस्टेट रक्षण करण्यासाठीं पालन कर्ता नेमला जाण्या विषयीं अर्ज केल्यावरून सदहु अर्जाची सुनावणी व चौकशीची तारीख ६ माहे ४ सन १९१८ इ. रोजीं नेमिली आहे. त्यावरून अशी नोटीस देण्यात येत आहे कीं, सदहू अर्जदाराच्या अर्जा-बद्दल जर कोणास कांहीं तक्रार असेल तर त्यांस जातीनें किंवा कोर्टानें अधिकार दिलेल्या ज्या वकीलास योग्य माहिती दिली असेल व अर्जासंबंधीं सर्व मुद्याच्या सवालांचा जबाब देण्यास जो समर्थ असेल किंवा अशा सर्व सवालांचा जबाब देऊं शकेल असा कोणी दुसरा असामी ज्याच्या बरोबर असेल अशा प्लीडराच्या मार्फत या कोर्टांत हजर झाले पाहिजे; आणि त्यांस असें ही नोटीस देण्यांत येत आहे कीं सदरी लिहिलेल्या दिवशीं तो हाजर न झाल्यास, त्याच्या परोक्ष अर्जाची चौकशी होऊन ठराव केला जाईल. आज तारीख १४ माहे २ सन १९१८ इ. रोजीं आमच्या सहीनिशीं व कोर्टाच्या शिक्या निशीं दिली

सही
W. R. Dhobley
डि. जज
पश्चिम वऱ्हाड
नो. नं. १०७ आकोला

नोटीस.

विद्यमान सब जज साहेब कोर्ट खामगांव
सक्शेसन मु. नंबर १ सन १९१८

सर्वत्र लोकांस कळविण्यांत येते कीं, मौजे बावनबीर ता. जळगांव येथें ता. २७-३-१० रोजी भगवान जात कुणबी हा मैत झाला. त्याचे इस्टेटीचे वारसाचे सरटीफिकिट मिळावे म्हणून त्याची बायको नामे सखाई राहणार बावनबीर ता. जळगांव ईनें ता. १३-२-१८ रोजीं अर्ज केला आहे. त्याची चौकशीची ता. २३-३-१८ इ. ची नेमली आहे करितां सदहू अर्जदा-रीण इजला सरटीफिकिट कां दिले जाऊं नये याचें कारण दाखविणें असल्यास त्यानें वरील तारखेस पुराव्यानिशीं हजर व्हावें. कळावें तारीख ९-३-१८

R. M. Wathodker
Sub Judge
Khamgan

N. N. 108

नोटीस.

श्री महंत महाराज लालभारथीजी बुवासाहेब जहागिरदार जहागिर मौजे भर जहागिर प्रगणे रिसोड ता. वाशिम जि. अकोला

यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं, मौजे मनकूर येथील शेतें २ आपले जहागिरीचे पूर्वीचे व माझे वडिलोपार्जित सर्वे नंबर ९० व ८४ एकर गुंठे १४८२ आकार रुपये ९॥ १२८३ आ. रुपये १२ ह्या शेताचा सारा म मुली प्रमाणें जो पाटील पटवाऱ्या जवळ देत असतां त्यांनीं घेतला नाहीं. आपणास समक्ष देत असतां आपण ही घेतला नाहीं. म्हणून मी ता. १४-२-१८ रोजीं रिसोड चे पोष्टांतून नं. ११२४ चे रुपये २३ तेवीस चे म. आ. केलें. तरी पण आपण सदहू म. आ. चे रुपये न घेतां परत केले. सारा न घेण्याचें कारण काय हें मला समजलें नाहीं. करितां विनंती केली आहे. तरी आपण सारा कां घेत नाहीं याचें कारण मर्जीनुरूप मेहेरबानगीनें कळवाल अशी आशा आहे. कळावें. ता. ४-३-१८

सही
रामचंद्र पांडजी सोनार राहणार भर
दस्तुर खुद
नो० नं० १०९

जाहिर नोटीस

नोटीस बेशमी शिवराम वा पवार्जी गाडेकर कुणबी रा बिसंगपूर पो. देऊळघाट ता. चिखली जि. बुलडाणें.

यासः—

मी खालीं सही करणार या नोटीसीनें कळविते कीं, तुमचें व माझें लग्न झाल्यास आज १२-१३ वर्षे झालीं तेव्हां पासून तुम्ही मला सोडून दिलें आहे. लग्न नंतर माझे बापानीं तुम्ही नेण्यास न येतां तुमचे घरीं आणून घातलें परंतु तुम्ही घरी न ठेवतां काढून दिलें. मला सज्ञान होऊन आज १० वर्षे झालीं तरी लग्नापासून तुम्ही माझा खर्च वगैरे न देतां तुमचे घरीं नेलें नाहीं. करितां या नोटीसीनें तुम्हास कळ-विते कीं, तुम्ही एक महिन्याचे आंत माझे लग्नापासून पोटगी खर्चा बदल दरसाल ९० रु. प्रा ६०० सहाशे रु. माझे बापास देऊन मला घेऊन जावे व प्रपंच करावा. तसें तुम्ही मुदतीचे आंत न केल्यास मी हीच फारकती समजून गंधर्वाचा दुसरा नवरा करून प्रपंच करीन मग मात्र तुमचा माझेवर नवरेपणाचा हक्क राहणार नाहीं करितां ही नोटीस दिली. द. उत्तमराव मारुती देशपांडे रा. चांडोळ ता. १-३-१८ इ.

सही.
रेऊ मर्द शिवराम गाडेकर कुणबी
रा. हल्लीं टाकळी पोस्ट चांडोळ
ता चिखली जी. बुलडाणे
नो. नं. ११० नि खु आंगठा द. सदहु

जाहिरात

सर्वत्र लोकांस कळविण्यांत येते कीं. महादूलाल वा रूपचंद महेसरी राहणार खानापूर हा तारीख ११ डिसेंबर १९१७ रोजीं मयत झाला आहे. त्यांच्या दुकानची देवघेव वगैरे पुष्कळ आहे. आणि त्याचा दत्तक मुलगा या नात्यानें मी वारसदार व हक्कदार आहे. या दुकानच्या कोणत्याही व्यवहारासंबंधानें माझ्याशिवाय दुसऱ्या कोणा बरोबर व्यवहार करू नये. आमची चुलती गंगाबाई मर्द रामप्रताप ही मंगनीराम शुंडाराम राहणार मुंगळा व लखमीचंद रामाकिसन राहणार मालेगांव या दोघांच्या गैरफैलानें मिनगीची अफरातफर करू पहात आहे आणि ती घरींच राहात असल्यामुळें कांहीं कर्जरोखे कोठें गेले याचा पत्ता लागत नाहीं. आमच्या पावती शिवाय जर कोणी ऋणको वसूल देईल तर त्याचा तो जबाबदार राहील आणि गंगाबाईच्या मार्फतीनें जर चोरून कांहीं कागद फाडून देण्यांत आले तर कर्जरोखा फाडून घेणार ही दिवाणी फौजदारीला पात्र होईल. लोकांनीं फसून नुकसान पावूं नये म्हणून ही आगाऊ सूचना दिली आहे कळावें.

ता ९-३-१८ सही
गौरीशंकर महादेव महेसरी राहणार
खानापूर द० खुद
नो० नं० १११

जाहिर नोटीस

चि. रा. रा. खंडेराव दामोधर जहागिरदार रा. कसबे शिंदखेड ता. मेहेकर जि. बुलढाणा

यांसीः—

जाहीर नोटीस देणार नारायण लक्ष्मण अज्ञान पा. मा. यमुनाबाई जवजे लक्ष्मण जहागिरदार रा. कसबे शिंदखेड ता. मेहेकर जि. बुलढाणा जाहीर नोटीस देतो की, मी तुम्हांस जहागिरीचे संबंधानें मौजे पिंपळगांव जहागिर प्रगणे शिंदखेड ता. मेहेकर जि. बुलढाणा येथील जहागिरीचे वहिवाटी करितां किंवा तहशील वसूल करण्याकरितां तुम्हांस कुलमुखत्यार रजीष्टर करून दिले आहे. परंतु अलीकडेस तुमची वर्तणूक मजला चांगली दिसत नाहीं. या करितां या नोटिशीनें मी तुम्हांस व सर्वांस नोटिशीं कळवितो कीं मी जें कुलमुखत्यारपत्र दिले आहे तें मी रद्द केलें आहे. या मुखत्यारास आज तारखेपासून पिंपळगांव जहागिर येथील पैसा वगैरे कोणी त्यास देऊं नये. दिल्यास मी त्या पैशाचा जबाबदार राहणार नाहीं. या शिवाय माझे नांवावर आज तारखेपासून कोणी त्यास पैसा वगैरे कर्जाऊ देऊं नये व माझे नांवची पावती व कागदपत्र कोणीही करून घेऊं नये. घेतल्यास मी त्याचा कोणत्या ही प्रकारें जबाबदार नाहीं. करितां ही जाहीर नोटीस दिली आहे. ता. २-३-१९१८ इ. रंगो रामचंद्र कुळकर्णी

सही
नारायण लक्ष्मण आ० पा० श्री०
यमुनाबाई जवजे लक्ष्मण इचे
सहीचा आंगठा खुद असे
नो० नं० ११२

नोटीस

रा. जयराम वा विठोबा वानखडे माळी राहणार मुंडगांव ता. आकोट

यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, तुम्ही आमचे बहिणीचे व्याही आहां. तुमचे मुलास आमची भाची नामें पार्वती दिली असून तिची आई मरण पावली. ती अज्ञान आहे. तिचे आईनें मरते समयीं मृत्युपत्रक करून ठेवलें आहे. अज्ञानाचा बाप अजमासे १० वर्षे मरण्यास झाले, तो करनीक होता तेव्हां पासून अज्ञान व तिचे आईनें आमचेजवळच दिवस काढले. मुंडगांव येथील ३ शेतें त्यापैकीं २ शेतें रंगो वा नारायणची आल्माळी याला मालकीनें लावले. सन १९१४-१५ सालची रकम सुखानें आली. पार्वतीचे लग्नानिमीत्त रुपये चारशे व कर्ज तोडण्या बद्दल रु० १०० व [illegible]

शेत विक्री घेतले त्यानबद्दल रु. ९०० एकूण घेतमु. कोंडो विठ्ठल जोशी वडाळी यांचें कर्ज आहे व बाईचे शेत तुह्मास आमची बहीण देत नव्हती परंतु तिचे गुरुनें तुह्मांस वहितीस दिल्यावरून आपसांत तुमचे सागणें नव्हते. ते सोती मर्द किसन हे दोन्ही मरण पावले ह्मणून तो वारसा पार्वतीकडे आला. तुह्मास लोकांनी ह्मणा किंवा तुह्मी आपले मनानें आपले ताब्यांत ते इस्टेट त्या मुलीस चुलते साक्षांत आहेत त्यांची संमती किंवा आमची न घेतां वही-तीदारांमधून सन १९१६ सालाची रकम घेऊन त्यामला वहीतीबद्दल मनाई करून त्या जमिनीचा उपभोग घेऊ लागले तर असें करणें बरोबर नाहीं. कारण ती मुलगी आमचे संमर्तीत असून मध्येंच घोडा दकलणें हें कायद्याचें काम नाहीं तुह्मी न्यायकोर्टांत दावा करून आमचा कबजा विरुद्ध करून आपला ताबा करावयाचा होता. तुह्मी आमचे नातलग आहां ह्मणून नोटिशीनें कळविले ते असें कीं याधोबदल रुपये मु. तीनशे व्याज ३६ एकूण तीनशे छत्तीस व तुमचेकडील एकूण दोन वर्षाचे १०० व्याज १२ सर्व एकूण ४४८ रुपये आणून आह्मास देऊन आमची पावती घ्यावी व शेतात आपण जाऊ नये. पोरगा आणि मुलगी दोन्ही अज्ञान आहेत ती इस्टेट तुह्मास मिळण्याची नाहीं. त्या इस्टे-टीवर पूर्ण हक्क अज्ञान पार्वतीचा आहे. ते इस्टेट वानखड्याची नाहीं. तिचे बापाची आहे. आपले लोकांत गंधर्वाचो चाल आहे ही नोटीस अमान्य केल्यास पंधरा दिव-साची मुदत दिली आहे. पुढें न्याय कोर्टाची पायरी चढावी लागेल त्याचा खर्च वगैरे तुह्मांस द्यावा लागेल कळावे.

सही

नथराम वा। माधोजी खलोकार माळी राहणार वडाळी दस्तुर खुद

नो. नं. १११

नोटीस

नोटीस बेशमी किसनराव उर्फ भावडेराव वा। बदरसिंग देशमुख व राधाबाई मर्द भिकनराव देशमुख उभयता राहणार मौजे कुरणगाड खुर्द ता. जळगांव जि. बुल्डाणा

यांसीः—

खाली सही करणार यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं, तुमचा भाऊ नमें भिकनराव वा। बदरसिंग देशमुख व खानाजी वा। सुकाजी ठाकरे राहणार कुरणगाड खुर्द व आमचे चिरंजीव त्रिंबक गदाधर डिडोळ-कर राहणार जळगांव असे त्रिवर्ग मिळून एकत्रांत जमीन वाहण्याविषयीचें कबूल करून ता. ९ महे जून सन १९१६ ईसवी रोजी बटाईखत वर्षे ५ चे सन १९१६ ते सन १९२० पावतोचें लिहून व नोंदून दिलें. त्यांत आमची मौजे कुरणगाड बा। येथील एकंदर जमीन शेतें १२ बटाईनें वहीतीस केली होतीं. त्याचा ठराव निम्मे माल व शेत सान्याची रकम रुपये ३१९॥ प्रमाणें दरसाल देण्याचें ठरलें होतें. त्याप्रमाणें साल गुदस्त साली ह्मणजे ईसवी सन १९१६ साली पहिले वर्षी शेती वाहून बटाइचा हिशेब करून मालाची रकम वसूल वजा जातां शेत सान्यासुद्धां तुह्मां त्रिवर्गाकडेस रुपये ३३२॥ आमचे घेणें राहिले आहेत. नंतर दुसरें वर्षी जमिनीची किस्तगारी करून पेरही केली होती परंतु भिकनराव हा संमत १९७३ चे मिती श्रावण शुद्ध १५ ता. ३ आगष्ट सन १९१७ इसवी रोजी मरण पावला. पुढें जमीनीचे किस्तगारीकडे तुमचे बंधुबद्दल तुह्मी कांहींच लक्ष दिलें नाहीं. बाकीचे दोन हिस्सेदार यांनी जमीन निंदून व डवरून पीक काढून ठेविलें आहे. त्याचा व शेतीचे लागवडीचा हिशोब अजून झाला नाहीं. बटाईखताप्रमाणें पुढें तीन वर्षे मुदत भरणें राहिली आहे. हल्लीं जमीनीचे किस्तगारीचीवेळ असून अद्याप पावेतो आमचे वरील जमीनीची किस्तगारी मुळींच सुरु लागली नाहीं. बाकीचे दोन हिस्सेदार जमीन वाहण्यास तयार असून आजपर्यंत झालेलें नुकसान ही देण्यास तयार आहेत. करितां तुमचा भाऊ भिकनराव याचे तिसरे हिश्याची नुकसानीची रकम द्यावी व पुढें भरणें राहिलेले तीन पीकां-करितां जमीनीची किस्तगारी सुरु करावी व हिशोब ही करण्यास यावें. पुढें भरणें राहिलेले तीन वर्षेपर्यंत तुह्मांस जमीन वाहणें नसल्यास दोन वर्षांची तुमचे हिश्याची बटाईची नुकसानीची रकम नोटिस पाव-ल्यापासून आठ दिवसांचे आंत व्याजसह व नोटिशीचे खर्चासह द्यावी. पुढे भरणें राहिलेले तीन पिकांबद्दल जी नुकसानी येईल ती ही तुमचे पासून भरून घेतली जाईल. या शिवाय मयत तुमचा बंधु भिकनराव यांचे कडे दुसरे निराळे शेताची (मौजे कुरणगाड खुर्द सर्वे नंबर ८ पैकीं १ स्वामित्वाची रकम रुपये ५१ व मौजे तरोडा खुर्द सर्वे नंबर ११ चे रुपये ८५) एकूण रुपये १३६ यंदाचे साल्ची स्वामि-त्वाची रकम अद्याप तुह्मी दिली नाहीं. या शिवाय तुमचेकडे गहाणखताचें व खते बाकीची रकम घेणें आहे. त्याजबद्दल दिवाणी कोर्टांत फिर्यादकरून रकम वसूल करून घेतली जाईल. तुमचेकडून नोटिशीचे उत्तर नोटिस पावल्यापासून आठ दिवसाचे आंत न आल्यास व नर आपतेवेळीं तुह्मी किस्तगारी करण्यास आलां तर तुमची कोणती ही खबर न ऐकतां आह्मी तुमचा तिसरा हिस्सा दुसरे कोणास लाऊन काढूं कळावें. ही नोटीस मु. जळगांव ता. ५ मार्च १९१८ इ०

सही

गदाधर गणेश साहु दुकान जळगांव

नो० नं० ११२

नोटीस

सर्वत्रांस या जाहीर नोटीशीनें कळवि-ण्यांत येते कीं माझा चुलत भाऊ नामे हरी वा। माधव जोगदंड रा. मोहखेड जहागीर ता. मुर्तिजापूर याची गहाणाची जमीन मौजे कंबळणी येथील स. न. १९ यांतील ॥ आणे असून त्याच्यावर रामलाल बद्रीनाथ जामठीकर याचा कर्जाचा बोजा होता तो मी भरला असून सदरहू सर्वे नंबराचा हक्क आतां मजकडेस आला आहे. तरी सदरहू जमीन वरील इसमाकडून कोणी गहाण, खरीदी घेऊं नये. सदरहू इसमाच्या अर्ध्या हिश्याबद्दल मी वरील इसमाची पूर्ण रकम भरली आहे त्याचा आतां त्या हिशावर हक्क राहिला नाहीं. या शिवाय वरील इसमाजवळ आमचे वडिलोपार्जितची जमीन येणें प्रमाणें आहेः—

मौजे वाळापूर ता. मुर्तिजापूर येथील

स. नं.	ए. गुं.	आ. रु.
१४	१३	२१-८
२३	२	२-८

येणें प्रमाणें जमीन कोणी त्याचे जव-ळून आह्माला विचारल्याशिवाय खरेदी वगैरे घेऊं नये. घेतल्यास त्या बद्दल जबाबदारी वरील जिनगीवर राहणार नाहीं कळावे ता. ९-३-१८ इ.

सहीची नि. आंगठा

शिवराम गुणाजी जोगदंड रा. मोहखेड जागीर याचा खुद

नो नं ११३

नोटीस.

नोटीस बेशमी कृष्णा पांडू चांभार रा० वडड ता. मलकापूर पोष्ट जयपूर जि. बुलडाणा

यांसः—

पुती मर्द कृष्णा चांभार मु. जयपूर ता. मलकापूर इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मी माझे लग्नाचे नवरे आहांत तीन वर्षे झाला मला मारहाण करून व माझे आंगावरील डागिने काढून घेऊन घरांतून काढून दिले. तेव्हांपासून मी माझे बापाचे घरी लोकांचें कर्ज काढून खात आहे. मध्यंतरी टाकरखेड मुक्कामी जातीचे पंच मिळऊन पंचाईत केली. तेव्हां तेथें आपण आला नाहीं. पुढें कोथळी मुक्कामी पंचाईत झाली तेव्हां आपण फारकतीबद्दल माझे बापास पैसे मागत होता. माझा बाप इज्जतदार असले कारणानें त्यानें फार-कतीबद्दल पैसे देण्याचें कबूल केलें. आठ-दिवसांत फारकती आणावी व पैसे घेऊन जावें असें ठरलें. त्या प्रमाणें आपण फारकती न देतां माझे बापावर खोटी नोटीस दिली. त्या नोटिशीचें माझे बापानीं उत्तरही दिलें.

आतां आपणास माझी जरूर असेल तर तीन वर्षांत माझे बद्दल माझ्या बापाला झालेले कर्ज रुपये दोनसे २०० आणून देऊन व मला कोणत्याच प्रकारची तक-लिफ देणार नाहीं असे बद्दल योग्य जामीन देऊन मला घेऊन जावें मी येण्यास तयार आहे. ही नोटीस पावल्यापासून ८ दिवसांचे आंत २०० रुपये व चांगलें वागविण्याबद्दल योग्य जामीन न दिल्यास हीच फारकती समजून मी वाटेल ते करीन. तुमचा मजवर नवरेपणाचा हक्क राहणार नाहीं. करितां ही नोटीस दिली कळावे तारीख ७।३।१९१८ इ.

सही

पुती मर्द कृष्णा चांभार रा. जयपूर पो. जयपूर ता. मलकापूर नि. आंगठा

नो. नं ११४

जाहिरात

मी खाली सही करणार इजकडून जा-हीर करण्यांत येते कीं माझे तर्फे नथू वा। पुर्णाजी कोळी रा. लोहितखेड ता. दर्यापूर हा मुखत्यार होता. मी त्याचे मुखत्यार पत्र रद्द केले आहे. आतां त्याचेशी माझे संबंधाचा कोणी कांहीं व्यवहार करू नये व रकम देऊ घेऊ नये. तसें केल्यास त्याजबद्दल मी जबाबदार राहणार नाहीं. सबब या नोटिशीनें जाहीर करीत आहे ता० ९।३।१९१८ इ.

सही

सरजाई मर्द बालुजी कोळी नि० आंगठा

नो. नं. ११५

नोटीस

मी खाली सही करणार शेवंती मर्द बापाजी रा० पेडगांव ता० मंगरूळ जि० आकोला हल्लीं मुकाम दस्तापूर ह्या नोटीसीनें बापाजी वा। खुशालजी जात कुणबी रा० पेडगांव ता० मंगरूळ जि० आकोला

यांसः—

नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुमची लग्नाची बायको आहे व आपलें लग्न होऊन सुमारे ८ वर्षे झाली व मला शहाणी होऊन जवळ जवळ ३ वर्षे झाली परंतु तुह्मी मला अद्याप पावेतो आपले घरी नेलें नाहीं व मी स्वतः तुमचे घरीं आले परंतु तुह्मी मला पुन्हां माझ्या आई बा-पांच्या घरीं दस्तापूर मुकामीं पोहोचून दिलें त्या नंतर मी व माझ्या आईबापानीं पुष्कळ वेळां तुह्मास मला नेण्याकरितां निरोप पाठ-विले परंतु मला नेण्यास कोणी आला नाहीं इतकेंच नाहीं तर नेण्याचा इरादा आहे असें देखील कोणाकडून कळविलें नाहीं वरून तुह्मास अखेरीस ह्या लेखी नोटीसीनें कळविलें जात आहे कीं तुह्मी मला नेण्यास यावें मी तुमचा संसार करण्यास खुष आहे. परंतु माझ्या खाण्या पिण्याच्या व कपडा लत्याचा खर्चा करितां मी आज पावेतो सावकाराचें जवळ जवळ रु० २०० कर्ज काढले आहे तें देऊन टाकावें. कारण त्याचा मला आतां सक्त तगादा लागला आहे. ही नोटीस पावले पासुन निदान १५ दिवसाच्या आंत पैशाची फेड करून मला घेऊन जावें. असें न केल्यास मला लेखी फारकती द्यावी नाहींतर हीच फार-कत समजून वर प्रमाणें मुदती नंतर मी दुसरा घरोबा करीन व माझेवरचा नवरे-पणाचा हक्क राहणार नाहीं, व मी काढ-लेल्या कर्जाबद्दल तुमचेवर मला कायदा-प्रा। फिर्याद करावी लागेल ता० ४-३-१८ दस्तुर लक्ष्मण चिंतामण रा. मंगरूळ

सही.

शेवंती मर्द बपाजी इची नि॥ बांगडी दस्तुर वर प्रा॥

साक्ष धुळाप्पा चुडाप्पा दस्तूर खु०

नो० नं० ११६

नोटीस,

नथु वां॥ पुर्णाजी कोळी रा० ल्होईत-खेड ता० दर्यापूर जि० उमरावती

यांस:—

सारजाई मर्द बालूजी कोळी रा० पातोंड ता० आकोट इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुह्मास मुखत्यारपत्र दिले होतें तें ज्या कामाकरितां दिले होतें तें काम आतां राहिलें नाहीं. मी माझा कारभार स्वतः पाहणार यावरून तें मुखत्यारपत्र मी आता आज तारखेपासून रद्द केलें आहे. यापुढें तुह्मी माझा कोणताही व्यवहार मुखत्यारपत्र नात्यानें करूं नये. केल्यास त्याबद्दल मी जबाबदार नाहीं.

हल्लीं माझी शेती पट्यानें लावण्याचे तुह्मी खटपटींत आहां. तर ती शेती तुह्मी तुह्मी लावूं नये लावणीची वेळ पुढें आहे. मजला फसविण्याचे इरायानें कदाचित तुह्मी दिली असल्यास तो व्यवहार मजला कबूल नाहीं ही नोटीस दिली ता. ९-३-१९१८

सही.

सारजाई मर्द बालूजी इची निशा आंगठा

नो० नं० ११७

नोटीस,

दाव्याच्या निकालाचें समन्स.

आॅडर ५ कानू १ व ५ एक्ट ५ सन १९०८ इ.)

दिवाणी मुकदमा नंबर २५५ सन १९१६ ई विद्यमान मु० सा० नं० ३ यांचें कोर्ट मुक्काम आकोला.

वादी

कृष्णाजी नारायण जोशी रा पारस ता. बाळापुर.

प्रतिवादी

भोनाजी खुशाल कु० रा० मोल्टा ता० सुजालपूर जि० सांजापूर पो. अरणी रे. स्टे. आकोडीया

नांव भोनाजी

वल्द खुशाल

जात कुणबी रहणार मोल्टा

तहसिल सुजालपूर जिल्हा सांजापूर

ज्यापेक्षां यानें तुह्मावर बद्दल दावा केला आहे; त्यापेक्षां सदरहू दाव्याचा जबाब देण्यासाठीं तारीख १८ माहे ३ सन १९१८ इ. रोजीं दिवसा १० वाजतां जातीनें किंवा ज्या कोणा प्लीडरास योग्य माहिती दिली असेल व दाव्यासंबंधी सर्व मुद्याच्या सवालांची जबाब देण्यास जो समर्थ असेल किंवा अशा सर्व सवालांचा जबाब घेऊं शकेल असा कोणी दुसरा आसामी ज्याच्या बरोबर असेल अशा प्लीडरच्या मार्फत या कोर्टीत हाजर होण्याविषयीं या लेखावरून तुह्मांस समन्स करण्यांत येत आहे; व तुह्मी हजर होण्यासाठीं जो दिवस ठरविला आहे तो दाव्याच्या अखेर निकालासाठें नेमला आहे. यास्तव ज्यांच्या जबानीवरून व ज्या दस्तैवजावरून तुमच्या जबाबास बळकटी येईल असा भरंवसा बाळगण्याचा इरादा असेल तसे सर्व साक्षीदार व तसे सर्व दस्तऐवज त्या दिवशीं हाजर करण्याचा तुह्मी सिद्ध असलें पाहिजे.

तुह्मास नोटीस देण्यांत येत आहे कीं सदरीं लिहिलेल्या दिवशीं हाजर न झाल्यास, तुमच्या गैरहजरींत दाव्याची चवकशी होऊन ठराव केला जाईल. आज तारीख २५ माहे २ सन १९१८ इ. रोजीं आमच्या सहीनिशीं व कोर्टाच्या शिक्यानिशीं दिलें.

Kishorilal
Reader
for जज्ज

नो. नं. ११८

वऱ्हाडसमाचार

माघ वद्य १४ पिंगल संवत्सर १८३९

सरकारी नोकरींतल्या वरच्या जागा.

हिंदी लोकांचा राज्यकारभारांत ज्यास्त शिरकाव झाला पाहिजे ही गोष्ट सरकारी अधिकारी तोंडानें कबूल करतात, व त्या प्रमाणें नेमणुका करण्याचें धोरण फिरण्याविषयींचीं आश्वासनें हीं त्यांनीं कित्येक वेळां दिलीं आहेत. पण त्या आश्वासनांना मूर्त स्वरूप देण्यास ते किती नाखुष आहेत याचें प्रत्यंतर ता० २७।२८ फेब्रुवारी रोजीं झालेल्या वरिष्ठ कायदेकौंसिलापुढें ना० शास्त्री यांनीं आणिलेल्या ठरावावरील चर्चेच्या वेळीं चांगलें दिसून आलें. सरकारी नोकरींतल्या वरिष्ठ दर्जाच्या जागांवर नेमण्यास लायक असे हिंदी गृहस्थ मिळत नव्हते तोंपर्यंत युरोपियनांनाच त्या द्याव्या लागत या बद्दल सरकारला कोणी नांवें ठेवीत नसे. पण आतां ती अडचण राहिली नाहीं. हिंदी लोकांनीं आपली लायकी उत्तम रीतीनें सिद्ध करून दाखविली असतां ही बऱ्याच अंशानें पूर्वींचाच प्रकार चालू राहावा हें सरकारच्या जाहिर केलेल्या धारणास सोडून आहे हें उघड आहे. पब्लिक वर्क्स व रेल्वे या खात्यांत लायक हिंदी गृहस्थ काम करण्यास मिळत असतां तेथें हिंदी लोकांचें प्रमाण शे० ३७॥ असावें व तें शे० ५० पर्यंत वाढविण्याची प० स० कमिशनची शिफारस अमलांत येऊं नये या प्रकाराला काय ह्मणावयाचें? वस्तुतः या खात्यांतल्या सगळ्याच जागा हिंदी लोकांना कां मिळूं नयेत याला योग्य कारण कांहीं नाहीं. सर्वे, तार, पोष्ट, मिठ, एक्साइज वगैरे खात्यांत हिंदी लोकांना वरिष्ठ प्रतीच्या व मोठ्या पगाराच्या जागा प्रायः मिळतच नाहींत. या जागा युरोपियन व आंग्लोइंडियन यांच्या करितांच राखून ठेविलेल्या असतात. या जागासाठीं लायकीचें शिक्षणाचें प्रमाण ठरविण्यांत ही सरकार पंक्तिप्रपंच करतें; ह्मणजे हिंदी लोकांसाठीं हें प्रमाण अधिक उच्च ठेविलें आहे. तें कां? ना० शास्त्री यांनीं दोन ठराव आणून त्यावर भाषण करतांना हे मुद्दे इतके साधार व सप्रमाण मांडले होते कीं कठोर न्यायप्रियता ज्यांचे ठायीं असेल त्यांना ना० शास्त्री यांचे ठराव मान्य व्हावयासच पाहिजेत.

शेतकी, जंगल, सिव्हिल व्हेटरिनरी, कॅरेज ॲन्ड वॅगन वगैरे खात्यांतल्या सर्व जागा हिंदी लोकांनाच मिळतील अशी तजवीज करण्यास ना. शास्त्री यांनीं १० वर्षांची दिलेली मुदत कांहीं गैरवाजवी नव्हती. पण ती सुद्धां सरकारी अधिकाऱ्यांनीं मान्य न करतां उलट ना. सर वाच्छा यांच्यावर अप्रीतीसारखा रोष दर्शविण्यांत आला. या विषयाची चर्चा आज ४० वर्षें होत असून या बाबतींत लवकरच सुधारणा घडून येईल अशी जी उमेद लॉर्ड डफरिन यांनीं तीस वर्षांपूर्वीं प्रकट केली होती ती अद्याप ही अपूर्णच राहिली आहे यावरून सरकारचे धोरण या प्रश्नासंबंधानें अद्याप उदासीन व तटस्थ आहे असें ना० सर वाच्छा यांनीं ह्मटलें. त्याबरोबर सर क्रॉड हिल यांस झटका आला; पण प्रगतीचें पाऊल अगदींच मंद आहे ही गोष्ट त्यांना नाकबूल करतां आली नाहीं. सरकार विषयीं अविश्वास धरणें चांगलें नाहीं. पण सरकारी अधिकाऱ्यांनीं तरी तसा प्रसंग कां येऊं द्यावा?

हिंदुस्थानची राष्ट्रभाषा.

(आमच्या एका सन्मान्य मित्राकडून.)

साऱ्या हिंदुस्थानची एक भाषा करण्याचा जगड्व्याळ प्रयत्न हल्लीं आमच्या कित्येक पुढाऱ्यांनीं हातीं धेतला आहे आणि तो केवळ देशाभिमानाच्या व देशहिताच्या दृष्टीनेंच त्यांनीं चालविला आहे यांत शंका नाहीं. पण या प्रश्नाच्या सर्व अंगांनीं विचार फारसा झालेला नाहीं ही गोष्ट कबूल केली पाहिजे. केवळ राष्ट्राचें ऐक्य साधावयाचें येवढें ध्येय पुढें ठेवून काम भागत नाहीं. भाषेचा व्यवहाराशीं व व्यक्तीच्या आणि जातीच्या हिताशीं जितका संबंध आहे, तितकाच मानसिक व बौद्धिक उन्नतीशी असल्यानें अमुक एक भाषा राष्ट्रभाषा ह्मणून ठरवितांना ती भाषा कितीजण बोलतात किंवा समजूं शकतात येवढेंच पाहणें ही कोती दृष्टि आहे. लोकांचे व्यवहार त्या मार्गेत सुरळीत चालतील कीं नाहींत; राष्ट्रभाषा हें सन्मान्य पद प्राप्त होण्यास तिची खरोखर पात्रता किती आहे, तिचा इतर देशी भाषांशीं कसा संबंध आहे, ती भाषा ज्यांची मातृभाषा आहे त्यांना इतरांपेक्षां गैरवाजवी फायदा त्यापासून घेतां येण्यासारखा आहे कीं काय, इतर देशी भाषांची त्यापासून हानि होईल काय वगैरे बारीक व नाजूक गोष्टींचा ही विचार त्याबरोबर अवश्यमेव केला पाहिजे. हिंदीभाषा राष्ट्रभाषा करावी अशा विषयींचे ठराव आजपर्यंत अनेक परिषदांनीं केले आहेत, आणि प्रत्येक ठिकाणीं त्या ठरावाला थोडाबहुत विरोध ही झालेला आहे, पण विरोध करणाऱ्या थोड्याशा व्यक्तीचा आवाज अनुकूल असा घोषांत दडपला गेला. राष्ट्रभाषेसारखे प्रश्न केवळ आरडाओरडानें सोडविण्याचे नाहींत; निर्विकार व शांत मनानें दूरवर विचार करून व दोन्ही बाजूंचीं प्रमाणें धारवाडी कांट्यानें तोलून निर्णय करणें हाच त्याला उत्कृष्ट उपाय आहे; परंतु खेदाची गोष्ट ही आहे कीं या प्रश्नाला दुसरी बाजू आहे ही गोष्ट ही कोणी ध्यानांत घेतली नाहीं व विरोध करणारांनीं ही ती यथाशास्त्र मांडली नाहीं. या मार्च महिन्याच्या अखेरीस हिंदी साहित्य संमेलनाची बैठक इंदुरास व्हावयाची असल्यामुळें व मि. गांधी यांच्या सारख्याच्या अध्यक्षत्वाखालीं भरणाऱ्या या संमेलनापुढें हा राष्ट्रभाषेचा प्रश्न येणार असल्यानें अशा योग्य वेळीं इंदूरच्याच एका लेखकाकडून तेथील ‘ मल्हारिमार्तंड विजय ’ पत्रांत या प्रश्नाची दुसरी बाजू जोरदार रीतीनें व सप्रमाण पुढें मांडली जाणें युक्त होतें. म. मा. विजय पत्रांत या विषयावर आलेले चार ही लेख आह्मी काळजी पूर्वक वाचिले आहेत, आणि त्या वरून त्या लेखकाच्या ह्मणण्यांत बरेंच तथ्य आहे असें आह्मांस वाटतें. थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे सदर लेखांचा आशय हा आहे—

(१) एकतीस कोट लोकसंख्या असलेल्या येवढ्या विस्तीर्ण प्रदेशांत एक भाषा चालू ठेवण्याचा प्रयत्न आकाशाला गवसणी घालण्याच्या प्रयत्ना सारखा आहे,

(२) राष्ट्रीयत्वाला सर्वांची एक भाषा असण्याची अवश्यकता खरोखर नाहीं. सर्वांच्याठायीं देशहिताविषयींची एक भावना, एक आकांक्षा, व एक सारखा अभिमान असला ह्मणजे पुरे आहे. हीच गोष्ट राष्ट्रीय सभेचे पुढारी आजपर्यंत प्रतिपादीत आले आहेत, व आतांच तें मत बदलून पूर्वीं सांगत आलों तें खोटें, सर्वांची एकभाषा असणें हें राष्ट्रीयत्वाला अवश्य आहे असें ह्मणण्यास नवें कांहीं कारण उपस्थित झालेलें नाहीं.

(३) हिंदी भाषेस राष्ट्रभाषा करण्यासंबंधानें सात कोट मुसलमानांचा तीव्र विरोध आहे, ही गोष्ट गेल्या डिसेंबरांत या संबंधानें मुस्लीम लीगनें केलेल्या ठरावावरून उत्तम प्रकारें व्यक्त झाली आहे,

(४) मुसलमानाशिवाय तामिळ, तेलगु, कानडी, वगैरे भाषा बोलणारांचा ही या गोष्टीला विरोध आहे आणि त्यांनीं हिंदी भाषा शिकण्याचे कामीं ज्या अडचणी आहेत त्यांचा विचार करतां सदर विरोध निराधार ह्मणतां येत नाहीं.

(५) राष्ट्रभाषा अशी पाहिजे कीं तिच्या विषयीं सर्वांच्या अंतःकरणांत सारखें प्रेम व पूज्यबुद्धि उत्पन्न होऊन उदात्त विचार व कल्पना यांचा प्रवाह जोरानें वाहूं लागेल तशी स्थिति हिंदी वाङ्मयाची नाहीं. बंगाली, तामिळ, मराठी, गुजराथी, वगैरे वाङ्मयाहून ही तें हलक्या दर्जाचें आहे.

(६) सरकारी व्यवहार ही हिंदी मार्फत व्हावे अशी खटपट चालली आहे. गीतारहस्यासारखे उच्च दर्जाचे ग्रंथ लेखकांनीं हिंदींतच लिहावेत असा आग्रह आहे. जेथें मित्रसमाज असेल तेथें समाजें सगळें कार्य हिंदींत व्हावें, व भिन्नभिन्न प्रांतांतल्या लोकांनीं परस्परांशीं पत्रव्यवहार वगैरे हिंदींत करावा; इतक्या गोष्टी झाल्यावर इतर दे

भाषांचें क्षेत्र आकुंचित होऊन त्यांची वाढ खुंटणार नाहीं काय? ज्याला मातृभाषेचा अभिमान आहे असा कोणता मनुष्य मातृभाषेविषयींची अशी उपेक्षा पतकरील?

(७) सर्वत्र हिंदी भाषेचा प्रचार सुरू झाला अशी कल्पना केली तर त्याचा परिणाम असा होईल हिंदी ही ज्यांची मातृभाषा आहे अशांना सर्वत्र मुक्तद्वार होऊन प्रांतिक लोकांच्या हिताच्या अडचणी येतील, व हें कोणत्या ही दृष्टीनें इष्ट नाहीं, ज्या त्या प्रांतांत तेथील लोकांचें हितच प्रधान मानिलें गेलें पाहिजे हें न्याय्य आहे.

हा शेवटचा मुद्दा अत्यंत महत्त्वाचा व विचारणीय आहे. अनेक मराठी संस्थानांतून मराठे लोकांची पीछेहाट केवळ या भाषेच्या कारणावरून झालेली आहे. त्या संस्थानची राजभाषा मराठी असतां ही हिंदी भाषेला तेथील राज्यकर्त्यांनीं अदूरदृष्टीनें फाजील महत्त्व दिल्यामुळें ज्यांच्या वाडवडिलांनीं राज्य कमावतांना आपलें शिर राजनिष्ठेच्या पायीं वाहिलें त्यांच्या वंशजांची तेथें पीछेहाट होऊन भलतेच लोक त्यांचे हक्क पायाखालीं तुडवून वर चढले आहेत. हाच प्रकार पुढें मागें साऱ्या हिंदुस्थानांत झालेला दिसणें योग्य आहे काय?

सारांश, राष्ट्रभाषेचा प्रश्न केवळ भावनेच्या आवेशांत सुटण्या इतका सोपा नाहीं. तो दूरवर विचार करूनच सोडविला पाहिजे. हा विचार करण्याचे कामीं मल्हारिमार्तंड-विजयकर्त्यांचे लेख बरेच साह्यभूत होतील. म्हणून या प्रश्नाची दुसरी बाजू सप्रमाण पुढें आणिल्याबद्दल सर्व महाराष्ट्रानें सदर पत्राच्या संपादकांचें अभिनंदन केलें पाहिजे.

महायुद्धाची प्रगति.

रशियांतला ब्रह्मघोटाळा गेल्या आठवड्यांत ही विशेषसा उलगडला नाहीं. जर्मन लोक बोलशेव्हिक लोकांना धमकावण्या दाखवितच आहेत. येनकेन प्रकारेण त्यांच्या कडून तहनाम्यावर सही मिळेपर्यंत हें असेंच चालेल असा रंग दिसतो. जर्मन फौजेनें पेरनौ, डार्पट, आणि स्कॉफ हीं ठाणीं काबीज केलीं आहेत. स्कॉफ येथें त्यांना खूप धान्य व दारूगोळा सापडला अशी खबर आहे. बोलशेव्हिक अशा पेंचांत सापडले आहेत तरी त्यांच्या मनाच्या प्रवृत्तीचा नक्की अंदाज करतां येत नाहीं. एखादे वेळीं पाहावें तर रशियन फौज आतां लढणार नाहीं, जर्मनी घालील त्या अटी मुकाट्यानें मान्य करील असें लेनिनच्या उद्गारावरून वाटूं लागतें. लगेच बोलशेव्हिक लोकांकडून मोठ्या गुर्मीचे जाहीरनामेही फडकतात, आणि त्यांत 'जर्मनीच्या आक्रमणाला तोंड देऊन शक्य तेवढा विरोध करणें हेंच क्रांतिवाद्यांचें अवश्य कर्तव्य आहे, व राजधानीचें संरक्षण जिवाची ही पर्वा न करतां केलें पाहिजे' अशीं वाक्यें असतात, तात्पर्य बोलशेव्हिक लोकांच्या मनाचा थांग लागत नाहीं इतके गूढ वृत्तीचे असतील किंवा संकटामुळें त्यांचें चित्त बावरलें आहे असें तरी म्हटलें पाहिजे.

जर्मन पेट्रोग्राडवर चाल करून जात आहेत. इकडे युक्रेनियानें बोलशेव्हिकां विरुद्ध आपली मदत मागितली आहे या सबबीवर आदियानें पोडोलियावर स्वारी चालविली आहे. ह्या सगळ्या गोंधळाचा फायदा घेऊन जर्मनी मात्र आपल्या तहाच्या अटी ज्यास्त ज्यास्त सक्त करीत आहे, व रशियांतून एकेक नवा प्रांत फोडून त्याला स्वतंत्र करण्याचा बहाणा करीत आहे. हा प्रकार पाहून बेस्टलिटोव्हिस्क येथें तहाचें बोलणें करण्यासाठीं गेलेले रशियाचे वकील तहनामा वाचून हीं न पहातां त्यावर मुकाट्यानें सही करण्याइतके उतावीळ झाले आहेत! हा प्रकार पाहून जर्मन लोकांना हर्षवायु होणें स्वाभाविक आहे.

सैबेरियांतली गडबड.

जर्मनीच्या मनांतून सैबेरियावर स्वारी करावयाची आहे ही बातमी कशी उठली असेल ती असो, पण जपानी लोकांत तिनें मोठी खळबळ उडवून दिली आहे खास. इकडे सैबेरियांत असलेल्या दोन लाख जर्मन व ऑस्ट्रियन कैद्यांच्या हातांत बंदुका देऊन मांचुरियांत तयार होत असलेल्या कोसाक पलटणींना तोंड देण्याचा बोलशेव्हिक लोकाचा मूर्खपणाचा विचार आहे अशी ही बातमी आली आहे. बंधमुक्त झालेले इतके जर्मन काय काय घोटाळे उत्पन्न करून ठेवतील याचा नेम नाहीं अशी जपानला भीती वाटत आहे. मित्र राष्ट्रांना सुद्धां या प्रश्नाचा विचारच येऊन पडला आहे आणि सर्व मित्रराष्ट्रांनीं संयुक्त कार्य करावें कीं एकट्या जपानला करूं द्यावें तें अजून ठरावयाचें आहे. संयुक्त कार्य करण्याचें ठरलें तर अर्थात् जपानच्या मदतीला अमेरिका जाईल. कित्येकांचें असें म्हणणें पडतें कीं जपानच्या घराजवळ पेटलेली ही आग विझविण्याचें काम जपानला एकट्याला ही सहज करतां येण्यासारखें आहे. शिवाय जरूर लागल्यास चीन ही मदत देईल. मग उगाच पाश्चात्य रणक्षेत्रांतून अमेरिकन फौज काढून नेण्याचें कारण काय? बोलशेव्हिक लोकांनीं व्हाल डिव्होस्टॉक हें ठिकाण काबीज केलें व तेथें त्यांना फार मोठा दारूगोळ्याचा खजिना मिळाला या एका गोष्टीनें युद्ध प्रसंग अलीकडे ओढून आणिल्यासारखा दिसतो.

मृत्युंजय

(वऱ्हाडसमाचारावर कालदृष्टी.)

इंडियन प्रेस ॲक्टाचें कलम ८ (२) अन्वयें स्थानिक सरकारची तारीख ६ मार्चची नोटीस आम्हाला गेल्या शुक्रवारीं पोहोंचली "स्थानिक सरकारला असें वाटतें कीं 'वऱ्हाडसमाचार' पत्रांतील लेखांचा कल स्थानिक सरकारासंबंधानें आणि प्रजाजनांपैकी कांहीं वर्गासंबंधानें द्वेषभाव व तिरस्कारबुद्धि हीं उत्पन्न करण्यासारखा आहे आणि सरकाराबद्दल अप्रीतीही उत्पन्न करण्यासारखा आहे. तेव्हां या पत्राच्या संपादकांनीं १९०० रुपये सरकारांत चौदा दिवसांत येथील जिल्हा माजिस्ट्रेटाच्या कोर्टांत अमानत ठेवावेत."

हा हुकूम अवश्यारोपी आहे. "क्षमस्व" असें ही आम्ही म्हटलें असतें पण या नोटिशींतलें हें राजद्रोहाचें चित्र असह्य आहे या पापाचें निर्मूलन करण्यासाठीं आम्ही सरकारनें नेमून दिलेल्या संपादकांचे लेख ही प्रसिद्ध करण्यास तयार आहों. हेतु इतकाच कीं आम्ही प्रसृत केलेले दोषात्मक वातावरण सरकारी विचारांनीं शुद्ध व्हावें ही गोष्ट करतां यावी म्हणून आम्ही पंधरा शे रुपये ही भरण्यास ही तयार आहों.

सरकार जसें विष्णुस्वरूपी आहे तसें तें शंकरमूर्तीही आहे. शंकराचें तांडव संहारात्मक असतें आणि सृष्टीमध्यें ही जेव्हा महाभूतें प्रलय मांडतात तेव्हां पामरजनांनीं तितिक्षेनें व मनःप्रसादानें ईश्वरी दृष्टीला सादर होण्यास शिकावें एवढेंच त्यांच्याकडे उरलेलें असतें.

आमच्या अभिप्रायाला महत्त्व नाहीं. आणि जेथें आमच्या लेखांसंबंधानें सरकारचा अभिप्राय एकदां ठाम झालेला आहे तेथें १९०० रुपये भरून विकत मिळणारा वऱ्हाडसमाचार चालविण्याचा परवाना आम्ही न काढणें हेंच युक्त आहे असें आम्हांस वाटतें. सरकाराबद्दल द्वेष उत्पन्न होईल असें पेय लोकांना विकण्याचा मक्ता आम्ही घेऊं इच्छित नाहीं हा मद्याचा पेला नुसत्या बदलणाऱ्या कायद्याच्या व निवळ अभिप्रायाच्या मर्यादा संभाळून लोकसमुहापुढें मांडण्याचें आमचें अबकारी दुकान नाहीं.

आमची सहकारितेची जुनी पेढी आहे विचार रत्नांची व माणकांची आम्ही देवघेव करीत असतों. आमच्या पेढीच्या प्रामाणिकपणाविषयीं जर सरकारास शंका येते तर लोककल्याणाच्या दृष्टीनें काढलेल्या या हुकूमाचें आम्ही स्वागत करितों काल निरवधी आहे. आमचे सुविचार, सदीच्छा व सत्क्रिया हीं अव्याहितपणें चालू आहेत. त्यामुळें आम्ही सरकारच्या कसोटीला उतरेपर्यंत वऱ्हाडसमाचार बंद करण्याचा संकल्प केलेला आहे. ईश्वर कृपेनें तो पुनः चालू करण्याचाही दिवस उगवेल. भवीं स्थिति परमेश्वराधीन आहे.

आनंदाश्रु.

या पत्राच्या संपादकाला वरील सरकारी नोटीस पाहतांच फार खेद वाटला. अलीकडच्या वर्तमान पत्रांच्या स्थितींत आधिक लाभ कांहींच नसतो पण हें पत्र प्रेमकार्य आहे व विश्वासाचा ठेवा आहे म्हणून मोठ्या कसोशीनें चालू ठेविलेली ही संस्था ६१ वर्षांनंतर बंद करण्याचा काल यावा या संबंधाची अंतःकरणांतली हालचाल शब्दांनीं व्यक्त करण्या सारखी नाहीं. अशी नोटीस सुटल्याचें कळतांच आम्ही त्या मनाच्या उद्वेगांत आलिशान चीफ कमिशनर यांस प्रेस अर्पण करण्याचा तारही लिहून पाठविला; पण कांहीं सन्मित्रांला त्यांत उद्दामपणाचें चिन्ह आहे असें वाटल्या वरून तो परतही बोलावण्यांत आला. पण मोरोपंत कवींनीं आपला सावकार धनी रामावला म्हणून जशी दिवसा लिहिण्याची लेखणी तात्काळ ठेवून दिली, तशीच आम्हीही आपली संपादकाची लेखणी प्रभु चरणीं संतोशानें अर्पण करितों.

ताड वृक्ष

माळी जसा काळजीनें आपल्या बागेकडे पहात असतो आणि त्यांतील फळांचा बार व पुष्पांची दाटी हीं जशीं त्याच्या मनाला नेहमीं रिझवीत असतात त्याच प्रमाणें सरकार हा एक माळी आहे, तेव्हां आपल्या प्रजाजनांच्या सुखाच्या व कल्याणाच्या दृष्टीनें तो आपल्या राज्यांतील झाडाकडे पहात असतो. वर्तमानपत्रें हीं अशा बागेंतील ताडवृक्ष किंवां गुलाब यांच्या सारखे असतात आणि अशाच उंच वृक्षांनीं उद्यानाची शोभा वाढत असते व माळ्याचें कौशल्य ही दाखवीत असतात. पण जेथें माळ्याला वाटते कीं तो ताड किंवा गुलाब बगीचा बिघडवीत आहे तेथें त्यानेंच उत्पन्न केलेले वृक्षाची छाट करणें त्याच्याच मर्जीवर आहे. कदाचित् ही छाटाछाट नव्या सुंदर वृक्षांना जागा देईल किंवा पूर्व वृक्षांच्या वाढीला मदत करील. पण हा प्रश्न माळ्याचा आणि निसर्ग देवतेचा आहे आणि सर जगदीशचंद्र बोस यांनीं आमच्या करितांच कीं काय कोणजाणे पण सप्रयोग सिद्ध केलें आहे कीं मनुष्यवर्गाप्रमाणेंच वनस्पतिवर्गासही संवेदन सामर्थ्य आहे. इतकेंच नव्हेतर त्यासही मनुष्यवर्गाप्रमाणेंच किंवा कनिष्ट प्राणिवर्गाप्रमाणें विश्रांतीची अपेक्षा आहे व म्हणूनच सरकाररूपी माळ्यानें या पत्ररूपी वृक्षास योगनिद्रा देण्याचें योजिलें नसावें असें तरी कोण म्हणेल?

सीतादेवी

वर्तमानपत्रासारख्या लोक शिक्षणाच्या नाव्या संस्था पुराणांतल्या सीतादेवी प्रमाणें सात्विक गुणांनीं युक्त म्हणून पवित्र असतात. या सीतादेवीत आणि सरकारी शासनपद्धतींतही विशेषसें अंतर नाहीं. शासनपद्धति सरकार निर्मित आणि ही सीतादेवी शासन पद्धतीस साह्य देण्याकरितां सरकारच्याच शिष्टप्रजेनें निर्माण केलेली. पण काल्पनिक शिस्तीसाठीं शासन पद्धती अवजड होऊं लागते तेव्हां ती सीतादेवीच्या वजनाचा इतका अपहार करीत राहाते कीं ती उत्तरोत्तर देवी अखेर तृणवत् होते. हा पूर्वानुभवच आहे. साप्रत हें कोणासही कबूल करावें लागेलकीं राजाज्ञा धर्माज्ञेपेक्षां देखील श्रेष्ठ आहे. स्मृतिसूत्रें ही तेंच सांगतात. आमच्याकडे लक्ष्मणाचा भाग आला आहे. सीतादेवीस लक्ष्मणानें सोडलें तरी वाल्मिकाश्रम मिळाला. तेथें सुपुत्रही झाले पुढें कांलातरानें शिस्तीचा दुर्विनय जाणून वनोवनीं भटकणाऱ्या रामचंद्राना सुशिक्षित पुत्र भेटले. तद्वतच प्रस्तुत त्याचा शेवट ही विधिसूत्रानें आंनदपर्यवसायी होणार नाहीं असें कोण म्हणू शकेल?

हें पत्र आकोला येथें कैकसवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनी सदाशिवाश्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें.

वऱ्हाडसमाचार.

छापखाना.

(नोटीस खाते)

आकोला—तारीख १८ माहे मार्च सन १९१८ ई०

नोटीस

रा. रा. प्रतापचंद मनसुकदास मालक मुलतानचंद मनसुकदास मारवाडी दुकान पातुर्डे ता. जळगांव जिल्हा बुलढाणें यांसः—

नोटीस देणार नथु वा कल्याण पाटील रा० कोठ प्रगणें अडगांव तालुके आकोट जिल्हा आकोला, नोटीस देण्यांत येतें कीं मला तुमचे ता० १-५-१६ चे गहाण-खताचे व ता. १-९-१७ इसवीचे रोख्याचे व प्रॉमेसरी नोटीचे ५० देणें आहे त्याबद्दल तुम्ही मजपासून व्याजासह खरे-दीखत ता. (२८-२-१८) ५७०० रुप-यांचे करून घेतलें. त्या नंतर मी तुमचे येथें हिशेब मागण्यास आलो परंतु तुम्ही मला हिशेब दिला नाहीं. फक्त दस्तैवजाच्या तारखा उतरून दिल्या त्यावरून हिशेब करता मला तुमचे देणें ५७०० रुपये निघत नाहीं. तरी ही नोटीस पावलेपासून आठ दिवसाचे आंत मला हिशेब समजून देऊन हिशेबाअंती मला जे रुपये देणें असतील ते वजा जाता बाकीचे जे माझे रुपये तुमचे कडेस निघतील ते माझे मला देऊन त्याबद्दल माझी पावती घ्यावी. असें न केल्यास या नोटिशीचा खर्च व पुढें तुमचेवर फिर्याद करावी लागेल त्याचा खर्च तुम्हास द्यावा लागेल कळावे ता० १४।३।१८ इ.

सही

नथु कल्याण पाटील राहणार कोठ ता. आकोट जि. आकोला

नो. नं. ११९ दस्तुर खुद

नोटीस.

गोविंदा बाळाजी सुतार रा. मौजे शेल-गांव प्र. ता. मेहेकर जि. बुलढाणा.

यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून कळ-विण्यात येते कीं तुम्ही माझा लग्नाचा नवरा असून मला शहाणी होऊन ३ वर्षें झालीं; तरी पण प्रपंच करण्याची तुमची उमेद दिसत नाहीं. दोनवर्षा पासून मी आपले आईबापाचे घरीच आहे. तरी या नोटीशीनें तुम्हास कळवितो की ही नोटीस पावल्या पासून १५ दिवसाचे आंत डोण-गावास येऊन माझी कोणती तरी सोय करावी. अथवा प्रपंच करण्याची तुमची मुळीच उमेद नसल्यास फारकती देऊन मला मोकळे करावे; असें न केल्यास हीच फारकती समजून मी दुसरा घरठाव करीन मग तुमचा माझेवर नवरेपणाचा हक्क मुळीच राहणार नाहीं. कळावें.

दस्तुर लक्ष्मणसा बाळकृष्णसा मावसार

सही.

नि॥ सुंदरी मर्द गोविंदा हिची आंगठी

नो. नं. १२०

नोटीस.

नोटिस बेशमी १ किसनराव उर्फ भावडेराव वा॥ बदरसिंग देशमुख व २ राधाबाई मर्द भिकनराव देशमुख व ३ शंकरराव वा॥ गुलाबराव देशमुख सर्व रा० मौजे कुरणगाड खुर्द ता. जळगांव जि. बुलढाणा व ४ संपत वा॥ मक्रम पाटील रा. तरोडे बु॥ ता. जळगांव जि. बुलढाणा यांसः—

खालीं सह्या करणार यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं, १ भिकनराव वा॥ बदरसिंग देशमुख २ शंकरराव वा॥ गुलाबराव देशमुख ३ चहादु वा॥ निवाजी माळी ४ तुळशी मर्द पुंजाजी धनगर ५ नरसू वा॥ गणू धनगर सर्व राहणार कुरणगाड खुर्द ता. जळगांव जि. बुलढाणा व ६ मारुती कुकाजी पाटील ७ संपत वा॥ मक्रम पाटील व ८ नामदेव वा॥ गणपत पाटील राहणार तरोडे बु॥ ता. जळगांव जि. बुलढाणा असे आपण सर्व मिळून रा. गदाधर गणेश साहु दुकान जळगांव यांचे मौजे तरोडे खुर्द ता. जळगांव जि. बुलढाणा येथील शेत २ सर्वे नंबर १८ पैकीं २ व १९ सामील एकत्रांत जमीन वाहण्याचें कबूल करून ता. १ माहे जून सन १९१६ इसवी रोजीं भाडेपट्टा वर्षें ५ सन १९१६ ते सन १९२० पर्यंतचा दरसाल रुपये ३५० चा लिहून व नोंदून दिला होता. त्याप्रमाणें सर्वत्रानीं प्रथम सालीं जमिनीचा उपभोग घेतला. दुसरे सालीं सात इसमांनीं जमिन वाहिली पैकीं भिकनराव हा संवत १९७३ श्रावण शुद्ध १५ ता ३ आगष्ट १९१७ रोजीं मरण पावला. त्यानंतर जमिनीची किस्तगारी बाकीचे सहा इसमांनींच केली. नंबर ३ चहादु वा॥ निवाजी हा नुसता नांवाचा हिस्सेदार आहे. त्यानें जमिन वाहिली नाहीं व तो नफा नुकसानीबद्दल जबाबदार नाहीं. सालमजकूरचे शेताचे स्वामित्वाचा हिशोब करून लागवडाची रक्कम व्याजासह व स्वामित्वासह देणें निघाले आहेत त्यापैकीं कपाशीची रक्कम वसूल वजा जातां प्रत्येकांकडे नुकसानीची रक्कम रु. ६१ येत आहे. तरी ही नुकसानीची रक्कम व पुढें भोगणें राहिलेले तीन वर्षें पावेतो तुम्ही जमिन वाहता किंवा नाहीं याचा नोटिस पावल्यापासून आठ दिवसाचे आंत खुलासा करावा. व नुकसानीची प्रत्येकाची रक्कम रु. ६१ घेऊन यावे. आम्ही चव-घांनीं जमिनीची किस्तगारी शेत नांगरणें सुरू केलें आहे. तरी नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसाचे आंत तोट्याची रक्कम आणून द्यावी व शेतांत किस्तगारी करण्यास यावें. तसें न केल्यास आम्ही तुमचे हिस्से दुसऱ्यास लावून काढूं. त्याबद्दलचें नुकसान तुम्हांस द्यावें लागेल. व जर आपलेवेळीं तुम्ही किस्तगारी करण्यास आलात तर तुम्हांस जमीन वाहूं न देतां तें नुकसान तुमचेपासून भरून घेतलें जाईल. संपत वा॥ मक्रम पाटील याजकडे सालगुदस्ताचे शेताचे नांगर भाड्याचे रुपये व पेरणीचे बैलचे जोड्याचे भाडे व कोपल्याची रोजदारी निराळी घेणें आहे. ती ही या तोट्याचे रकमेबरोबर घेऊन यावे. कळावें ही नोटीस मु. जळगांव ता. ८ माहे मार्च सन १९१८इसवी सह्या

तुळशी मर्द पुंजाजी धनगर नि. आंगठा रा. कुरणगाड खुर्द

नरसू वा॥ गणू धनगर नि. आंगठा रा. कुरणगाड खुर्द

मारुती वा॥ कुकाजी पाटील नि. आंगठा रा तरोडे बु॥

नामदेव वा॥ गणपत पाटील नि. आंगठा रा. तरोडे बु॥

नो० नं० १२१

जाहीर नोटीस

जाहीर नोटिस बेशमी गणपत वा॥ मारोती गावंडे कुणबी राहणार धामोडी ता. दर्यापूर जि. उमरावती यांसः—

खालीं सही करणार इजकडून जाहीर नोटीस देण्यांत येते कीं, तुम्ही माझे लग्नाचे भ्रतार असून तुमचे व माझे आप-सांत जुळत नसल्यमुळें तुम्ही मजला दीड १॥ वर्षांपासून टाकुन दिल्यामुळें हल्लीं मी आपले आईबापाचे घरीं आहे. मी दुसरा घरठाव करावा परंतु आपले हिंदुधर्मांप्रमाणें सोडचिठ्ठीची मनाई असल्यामुळें मजला तसें कायद्यानें करतां येत नाहीं. करितां या जाहीर नोटिशीनें तुम्हांस कळविण्यांत येते कीं ही नोटीस पावल्यापासून १५ पंधरा दिवसाचे आंत मला फारकत करून देऊन मोकळे करावे नाहीं तर तुमचेवर सोड-चिठ्ठीबद्दल दावा केला जाईल. दाव्याचा सर्व खर्च तुम्हास द्यावा लगेल पुढें तुमची तक्रार ऐकली जाणार नाहीं. ही जाहीर नोटिस दिली सही ता. २३-२-१९१८ इ. द. पांडुरग विठ्ठल पातूरकर दर्यापूर

सही

१ नि. काशी मर्द गणपत गावंडे रा. धामोडी इचा आंगठा द. पांडुरंग

नो० नं० १२२

जाहिर नोटीस

सयद इस्माइल वा॥ सयद आजम जात मुसलमान रा. आकोला नबाबपुरा.

यांसः—

खालीं सही करणार इजकडून या जाहीर नोटीसीनें कळविण्यात येते कीं मौजे शहानवाजपुर पैकीं आकोला आणि आकोला येथील सेतें दोन २ आज मितीपावेतों माझ्या ताब्यात असून मी त्याचा उपभोग घेत आहो हीं सेतें माझ्या नवऱ्यानें स्वक-स्टानें मिळविलीं असून यांत दुसऱ्याकोणाचाही काडीमात्र मालकीचा संबंध नाहीं. माझ्या नवऱ्याकडे लग्नाचा मेहेर घेणें असून तो मजला ते मरेपावेतों त्यांच्या कडून मिळाला नाहीं. म्हणून माझ्या मेहराचा बोजा नवऱ्याच्या सर्व स्थावर जंगम जीनगी वर मेहेराची रकम माझे पदरीं पडे पावेतों व शरामहमदी प्रो॥ त्यांत असलेला माझा हिस्सा मिळेपावेतों. ही सर्व इस्टेट तुम्हास अगर दुसऱ्या कोणास कोणत्याही प्रकारच्या लेखी दस्तैवजानें अगर माझेवर दंगाधोपा व जोरजुलुम करून माझे कबज्यांतून घेतां येत नाहीं. व ती मी देणारही नाहीं. तुम्ही माझ्या नवऱ्याच्या घरसाकडून या जीनगी पैकीं खरेदी गहाण व पट्ट्यानें मी तुम्हास शेती मिळवून देतों असें सांगून लिहून नोंदून घेतलें आहे. ही फसव-णूकीची गोष्ट तुम्ही केवळ आपला फायदा करून घेण्याकरितां त्याच्या कडून करून घेतली. वास्तवीक तुमचा आमचा कांहीं एक संबंध नाहीं. मी तुम्हास या जाहीर नोटिसीनें सुचविते कीं तुम्ही घेतलेल्या दस्तै-वजाच्या जोरानें पदाकदाचित माझेवर जोर जुलूम दंगाफिशाद करून माझ्या ताब्यांत असलेल्या स्थावर जंगम जिनगीचा ताबा घेण्यास याल तर मी तुमच्यावर फौजदारी करीन. माझ्या मेहेराची रकम व शरामह-मदीचा हिस्सा मजला मिळेपावेतों या जी-नगीवर माझा पूर्ण हक्क आहे. व ती माझ्या ताब्यांत आहे. ही गोष्ट पूर्ण होईपावेतों या इस्टेटीसंबंधानें तुम्ही जे लेखी दस्ता-ऐवज करून घेतले असतील ते बेकाय-देशीर असल्यामुळें रद्द आहेत व समजले जातील. ही नोटीस दिली. आकोला ता. १९-३-१९१८

सही.

मासुमबी मर्द सेखरमजु इचा आंगठा असे

नो. नं. १२३

नोटीस

रा. लालचंद खुशालचंद गुजराथी साहु बाळापूर यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुम्ही ता० ४-३-१९१८ इ. चे वऱ्हाडसमाचाराचे अंकांत दिलेली जाहीर खबर खोटी आहे. आपण वर्णन केलेला दस्तऐवज सन १९१४ सालांत रुपये घेऊन तुम्ही मला वापस दिला. दस्ता-ऐवज मज जवळ कायदेशीर रीतीनें आला असल्यामुळें तुम्ही आठ दिवसाचे आंत जबाब न द्याल तर कायदेशीर तजवीज केली जाईल व जो खर्च लागेल तो सर्व तुम्हास द्यावा लागेल कळावे ता. १४-३-१९१८

सही.

त्रिंबकराव दवलतराव देशमुख बाळापूर

द. खुद.

नो. नं. १२४

नोटीस

रा० रा० पांडू गंभीरजी काकड रा. मोरगांव हल्ली वस्ती चान्ही ता. बाळापूर

यांसः—

या नोटिशीनें खालीं सही करणार नोटीस देते कीं तुमचा मुलगा नामे रामचंद्र ह्या तारीख ६-२-१८ रोजीं दत्तक घेण्याचे ठरलें होतें, परंतु तें करणे गैरकायदा ठरल्यामुळें मी रहित करून माझा साक्षात पुतण्या रा० रावजी पाटील रा० मोरगांव याचा मुलगा नामें पुंडलीक यांस आज कायदेशीर दत्तक घेतलें आहे. सबब पूर्वीचे दत्तकपत्र रद्द आहे. त्या अन्वयें पुढें तुम्हाला कोणतीही कारवाई करतां येणार नाहीं. तुम्ही मला फसवणूक करून पूर्वींच दत्तक घेण्याचा बेत करवला होता तो या अन्वयें रद्द करून टाकला आहे. क. ता० १३-३-१८ इ०

सहीची निशानी आंगठा
शेंगाबाई मर्द बापू पाटील रा. मोरगांव
भाकरे ता. आकोला पो. गायगांव
नो. नं. १२९

नोटीस.

लक्ष्मी मर्द नामदेव माळी मु. जळगांव

इसमलाः—

नामदेव मारुती माळी सावरगांव ता. जळगांव यांजकडून नोटिशीचें उत्तर तुम्ही ता. ४।३।१९१८ च्या वऱ्हाडसमाचार पत्रांत नोटीस दिली ती पावली. लिहिला मजकूर समजला माझेशी तुझें लग्न झालेलें आहे व तूं माझी बायको आहेस. असे तुझ्या नोटिशीवरून जर तुला माझेसी तुझे लग्न झालेलें आहे असें तुला वाटतें तर तूं मझे घरीं मजपाशीं येऊन राहून संसार करावा. तूं आपल्या बापाचे घरीं राहू नय हिंदु धर्मशास्त्राप्रमाणें माझ्या परवानगीशिवाय तुला दुसरा नवरा करीतां येत नसून तुझे मनांत माझा संसार न करितां कोणा दुसऱ्या बरोबर करणे असेल तर त्याजवर फौजदारी खटला होईल. मी तुजला खुषीनें वागविण्यास तयार आहे. त्वां येऊन माझ्या समागमे संसार करावा ह्या करितां माझे बापानें तुजला बरेच वेळां आणण्यास आला असतां तूं आली नाहीं ही तुझी चूक आहे. आमच्याकडून धर्म शास्त्राप्रमाणें फारकती मिळत नाहीं हें पक्के समजावें कळावे ता. ८-३-१८ इ.

द. बंकटप्रसाद रामप्रसाद ता. जळगांव

सही
नामदेव वा मारुती माळी द. खु.
नो. नं. १२६

वऱ्हाडसमाचार.

छापखाना.

(नोटीस खातें)

आकोला---तारीख २५ माहे मार्च सन १९१८ ई०

नोटीस.

चंद्रभान हिराकाल मारवाडी रा. इंगोली

यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस दिली जाते कीं तुमचा कुलमुखत्यार हारसुकदास मारवाडी जैत यांनीं आमचे मालकीचे चौदिवाळी अवारांतील आयते खणकेले असलेले पेवांत सुमारें १८ वर्षे झालीं जवारी टाकली. ह्या पेवांत जवारी टाकल्याचे भाडे आह्मास दरसाल जवारी नवी मण ५ या प्र० पांच वर्षा कारितां व पुढें दरसाल जवारी मण दहा १० या प्रा॥ भाडें देण्याचें कबूल केलें व जवारी काढून घेतल्यावर रिते पेव दगड मातीनें आपले खर्चानें भरून देण्याचे त्यानीं कबूल करून त्या पेत्रांत जवारी टाकली.

अंदाज ५ वर्षे झालीं त्या पेवांतील जवारी काढण्याकरितां तुमचे नांव सांगून सिवनारायण मारवाडी ब्राह्मण आला होता तो करारा प्रमाणें आह्मास भाडे व पेव बुजण्याचे पैसे देईना सबब त्यांना पेव काढू दिले नाहीं. पुढे लवकरच ते पेव दि. दा. नं. ४९५ सन १९०५ ह्यातील वादी गोरखराम साधुराम मारवाडी दु० मुंबई यांनीं जप्त केलेवरून मी सदर्हू प्रकर्णांत वरील करारा प्रमाणें प्रतीवादीसी करार आहे ह्मणून कोर्टांत अर्ज केला त्यावरून जप्त झालेलें पेव जप्तींतून खुलें झाले आहे.

हल्लीं त्या पेवांत कशा प्रकारची जवारी आहे हें कांहीं सांगतां येत नाहीं. हें पेव फार दिवसाचे असल्यानें खालीं दबत दबत चाललेले आहे व त्या योगानें माझे अवाराच्या भिंती बहुंतक पडून नुकसान झाली आहे. यापुढे तें पेव तसेच राहिल्यास भिंती पडून शिवाय पेवाचे तिन्ही बाजूकडून सार्वजनीक रस्ते बंद होऊन माझे राहतें घर नजीक असल्यानें फारच नुकसान होण्याची भिती आहे. व हल्लीं त्या पेवाचे जागेवर. इमारतही बांधण्याची आहे. सबब या नोटीसीनें तुह्मास असें कळाविले जाते कीं ही नोटीस तुह्मास पावले दिवसापासून १ एक महिन्याचे आंत पेवाचें तोंड उघडण्यापूर्वी वरील करारा प्रा॥ आजपर्यंतचें पेवाचें भाडें व रिते पेव बुजण्याचा अंदाजा निदान खर्च रुपये ५०० पाचशे यां प्रा॥ आह्मास देऊन पेवांतील जसामाल निघेल तो सर्व घेऊन जावा. या प्रा॥ वरील मुदतींत तुमचे कडून होणार नाहीं तर आह्मी मजुरदार लाऊन पेव खणून त्यांतील माल काढून विकण्या सारखा माल असेल तो पंचादेखत विक्री करून जें उत्पन्न होईल त्यांतून मजुरी खर्च पेवाचे भाडे व रितेपेव बुजण्याचा खर्च असे वजा जातां बचत राहिलेली रक्कम आह्मी तुह्मास देऊन नुकसानि झाल्यास तुमचे पासून घेऊ ही नोटीस दिली ता० १३-३-१८ इ० द० देवराव बावने रा० पुसद.

सही.

नि० संभाजी वा॥ महादाजी मराठे याचा डावे हातचा आंगठा

नो० नं० १२७

जाहिर नोटीस

सर्वत्र लोकांस व रा. रा. आनंदा यादोजी तेली रा० आकोला.

यांसः—

कळविण्यांत येते कीं तारीख २५-१०-१९०४ च्या बक्षीसपत्राअन्वयें तुह्मी केलेला सर्व कारभार आह्मी समजून घेऊन सर्व स्थावर जंगम जिनगी दागदागिन्यासुद्धां आमच्या ताब्यांत घेतली आहे. कळावे ता० २० मार्च सन १९१८

सही.

१ केशव पांडूरंग तेली द. खु.

१ केशव पांडूरंग तेली अज्ञान पालन करणार भाई सारजाबाई द. खु.

पांडू गंगाराम पालन करणार केशव वा॥ पाडुरंग याचा

नो० नं० १२८

नोटीस

नोटीस बे॥ लहानु वा॥ पीराजी सुरसे जात माळी राहणार सुलतानपूर ता० मेहकर जि० बुलढाणा.

यांसः—

नोटीस देणार दगडी मर्द लहानु रा. मेहकर ता० मजकुर जि० बुलडाणा इजकडून नोटीस देण्यात येत आहे कीं मी तुमची लग्नाची बायको असून तुमचे घरीं नांदण्या करितां आली असतां तुमची आई मला नेहमी गांजत असें व तिच्या सांगण्यावरून तुह्मी मजला मारहाण करतां इतके असूनही तुह्मी मजला तीन वर्षे झालीं घरांतून हाणून दिलें तेव्हां पासून मी दरमहा रुपये ८ आठ प्रमाणें लोकांचें कर्ज काढून खात आहे. हल्लीं धान्याचा भाव वाढलेला असून सावकार मजला कर्ज देत नाहींत तरी तुह्मास या नोटीसीनें कळविण्यांत येत आहे कीं तुह्मास ही नोटीस पावल्या पासून १ एक महिन्याचें आंत तुह्मी मजला हाणून दिलें तेव्हां पांसूनचें कर्ज रुपये ३०० तीनशे सावकाराचें द्यावें व चांगल्या रीतीनें वागविण्याबद्दल योग्य जामीन देऊन मजला घेऊन जावें मी तुमच्या येथें नांदण्यास खुष आहे. वरीलप्रमाणें सावकाराचें कर्ज व योग्य जामीन मुदतींत न दिल्यास मी हीच फारखत समजून दुसरा घरठाव करीन मग मजवर तुमचा नवरेपणाचा कांहीं हक्क चालणार नाहीं ही नोटीस दिली सही तारिख १७-३-१९१८ इसवी दस्तुर बिकनखां दिलावरखां अर्जनवीस मेहकर

सही.

१ नि० दगडी मर्द लहानु इचे हातचा आंगठा

नो० नं० १२९

नोटीस

नोटीस बेशर्मी देवराव रामजी देशमुख राहणार वडाळी ता० आकोट.

यांसः—

खालीं सही कणार मुक्ताबाई जवजे गंगाराम रा. वडाळी ता० आकोट हल्लीं मु. खोलखेड ता० खामगांव नोटीस देते ऐसाजे कीं. माझीं मालकींचे शेतें.

स. नं.	पो. नं.	एकर गुंठे	आकार
१३	४	१८१२	१८१८३
२४	२	४८२९	९८९८३
२२१	२	९८१३	१०८८
२२२	४	४८६	८८६

एकंदर जमीन एकर गुंठे ही तुह्मास मी भाडे पट्यानीं सन १९१७ सालचे पिका करितां १६० रु. दिले होते त्याचे स्वामित्वाचे रुपये मागीतले असतां तुह्मी पुढील वर्षा कारितां भाडेपट्टा करून मागत आहात कारितां मी तुह्मांस जमीन पुढचे वर्षा कारितां देत नसून त्या सेतीची वेगळे तऱ्हेची व्यवस्था करण्याची आहे. सबब तीं शेतें तुह्मी वाहुं नयेत. व माझे स्वामित्वाचे पैसे तुह्मी ८ दिवसाचे आंत घेऊन यावे. न आल्यास योग्य रितीने व्यवस्था करावी लागेल व खर्च तुह्मांस द्यावा लागेल कळावे ता. २३-३-१८ इ.

सही.

वादी तर्फे रावजी माधव उमरेकर ता० आकोट द. खु.

नो. नं. १३०

नोटीस

नोटीस बेशर्मी गंगया हनमंतू गंगशेटीवार साहु कोमटी दुकान वणी.

यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मजा चुलतां नामे जानकीप्रसाद रेणूकाप्रसाद याचे नावानें गहाणखत असून त्यांत माझा संबंध आहे. व तुह्मी अनेक कारणामुळें माझा फाजिता काढण्यास दिवाणींत दावा घालणार. तरी मी त्याचा निकाल सहा महिन्याचे आंत करणार आहे. करितां या मुदतीचें आंत दावा घातल्यास मी कोर्टखर्च देणार नाहीं हें या नोटीशीनें कळवित आहे ते कळावें. ता. २१-३-१९१८

सही.

लक्ष्मणप्रसाद दुर्गाप्रसाद कनोजी ब्राह्मण रा. वणी (वऱ्हाड)

नो. नं. १३१

आकोला वऱ्हाडसमाचार छा. छा.